

KKTC

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

Fen-Edebiyet Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

GAZİANTEP

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

DİLEK DEMİR

DANIŞMAN

Doç.Dr. BÜLENT YORULMAZ

**2001
LEFKOŞA**

ÖNSÖZ

Bu çalışmadaki amacım Gaziantep'i coğrafi konumundan tarihçesine ,tarihi zenginliklerinden sosyal etkinliklerine ,nüfusuna ,kültürüne kadar ve gizli kalmış neyi varsa ortaya çıkarıp sizlere tanıtmaktır.

Her türlü medeniyetin izlerini taşıyan tarihi eserleriyle ,üniversitesiyle ,sanayisiyle günden güne gelişen yapısıyla ,çalışkanlığıyla ,atılğanlığıyla ,akıllara durgunluk veren Antep savunmasını yapmış halkını ve Antep'i tanımanızı istedim.

Bugün hala yaşayan 1000 yıllık Türk İslam kültürüne ait eserleri ile adeta bir açık hava müzesi görünümünde olan Gaziantep'i incelerken büyük keyif aldım. Bu çalışmadan önce Gaziantep'i hiç bu kadar derinlemesine incelememiştim.

Bu çalışmayı hazırlarken benden maddi ve manevi desteği esirgemeyen başta babam olmak üzere tüm aileme ;kaynaklara ulaşmamda bana yardımcı olan değerli öğretmen arkadaşlarım Yılmaz DEMİR ve Mesut ÇELİKTEN'e ayrıca bize bu çalışmayı hazırlama imkanı veren sayın hocamız Doç.Dr. Bülent YORULMAZ'a şükranlarımı sunuyorum.

Dilek DEMİR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
1.GİRİŞ.....	1
Antep Adının Menşei.....	1
2.GAZİANTEP'İN TARİHİ.....	2
3.GAZİANTEP ve ÇEVRESİNİN	
COĞRAFİ KONUMU.....	3
3.1.Fiziki Yapısı.....	4
3.2.İklim ve Bitki Örtüsü.....	4
3.3.Ekonomisi.....	5
3.4.Nüfusu.....	6
3.5.İlçeleri.....	6
4.ULAŞIM.....	9
4.1.Kara Yolu Ulaşımı.....	9
4.2.Hava Yolu Ulaşımı.....	9
4.3.Demir Yolu Ulaşımı.....	10
5.SOSYAL HAYAT.....	10
5.1.Kıyafet.....	10
5.2.Gaziantep'te Oynanan Oyunlar.....	18
5.3.İnançlar.....	21
5.4.Düğün Gelenekleri.....	23
5.5.Yemekleri.....	25
6.GELENEKSEL EL SANATLARI.....	28
7.GAZİANTEP'TE HALK EDEBİYATI.....	32
7.1.Atasözleri.....	32
7.2.Fıkralar.....	35
7.3.Dua ve Beddualar.....	35
7.4.Halk Türküleri.....	36
7.5.Halk Masalları.....	38
8.EĞİTİM.....	40
9.YETİŞEN MEŞHURLAR.....	40
10.TARİHİ ESERLER ve TURİSTİK YERLERİ.....	40
11.SONUÇ.....	45
12.EKLER.....	46
13.KAYNAKÇA.....	49

1.GİRİŞ

Gaziantep Doğu'nun en büyük ve en gelişmiş şehirlerinden biridir .Tarih boyunca önemli bir yerleşim merkezi olan Gaziantep tarihi güzellikleri itibariyle de yurdumuzun en güzel şehirlerinden sayılır .Bu güzelliğini eski hanlar,hamamlar,kiliseler özellikle eski Antep evleri zenginleştirmektedir.Bu şehrin güzelliğini anlatmak için bir çok şeyler söylenmiştir .Bu güzelliği anlatmak için Evliya Çelebi'nin "El hasıl bu şehrin methine lisan kısırdır" sözünü örnek olarak verebiliriz.Ayrıca bazıları Antep'i Şam'a benzeterek "Küçük Şam" demişlerdir.Çünkü Şam geçmiş çağların en güzel ve turistik şehirlerinden birisidir.

Antep'e Arus'u Arabistan "Arabistan Gelini" diyerek te Antep'in canlılığı ve şirinliği belirtmek istenmiştir.

Bu güzel ve Türk Tarihi için önemli olan Şehri şimdi daha yakından tanıyalım.

ANTEP ADININ MENŞEİ

Hititlerce kurulan bu şehrin ismi"Hantap"ımiş.Tap arazi demektir.Han ve tap birleştirilerek Hantoprağı anlamına getirilmiştir.Daha sonra ise Antap ve Antep şeklini almıştır.

Antep ismiyle ilgili bir çok rivayet vardır.Bir rivayete göre Hz. Ömer zamanında islam orduları tarafından feth edilince şehre "Ayıntap"ismi verilmiştir.Bu isim şehrin çevresindeki pınar ve sulardan esinlenerek koyulmuştur.Güzel ve parlak anlamındaki

tap ile , pınar manasına gelen tayin kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir.

“Ayıntab” güzel pınar,parlak pınar anlamına gelmektedir.

Bir diğer rivayete göre,bu şehrin kötü bir hakimi varmış. Birçok uygunsuz işler yaptıktan sonra yaptıklarına pişman olmuş,tövbe eylemiş. Bu hakimın adı Ayni imiş. Halk “Ayni tövbe etti.” demiş.Ayni tövbe,Ayıntab olarak kalmış. Türkler bu şehri fethedince kendi telaffuzlarına uygun olarak “Antep” dediler.

I.dünya savaşı'nın ardından bu şehri işgal eden düşman kuvvetlerine karşı kahramanca mücadele eden bu şehre, T.B.M.M ,kanunla “Gazi” ünvanını vererek “Gaziantep” yaptı.

2. GAZİANTEP'İN TARİHİ

Gaziantep toprakları Eski Babil Devleti'ne aitti. Daha sonra Hititler, bu toprakları ele geçirdiler. Hititler son devirlerindeki Hitit Kargamış krallığı bu bölgede kuruldu. Hurriler ve Mısır firavunları zaman zaman bu bölgeyi ele geçirdiler. M.Ö. 4. Asır sonlarında Anadolu ve İran'ı istila eden İskender,bu toprakları Makedonya krallığına kattı. İskenderin ölümü üzerine buralar Selevkosların payına düştü.

M.Ö. 1. Asırda Romalıların eline geçti.M.S.395 yılında Roma imparatorluğunun 2'ye ayrılmasıyla Bizans imparatorluğu sınırları içerisinde kalır. Türklerin “Antep” Arapların “Ayıntab” dedikleri bu şehir orta çağda küçük bir kasabaydı. Buraya 10 km uzaklıkta bulunan Türklerin “dülük” ve Arapların “delük” dedikleri “delichenus” şehri o bölgenin mühim bir yerleşim merkezidir. Bu bölge Hz. Ömer zamanında islam ordusu tarafından fethedildi. Bir ara Bizanslılar bu bölgeyi ele geçirmişlersede Abbasi devleti zamanında Harun Reşit tarafından tekrar geri alındı.

Selçuklu Türkleri 1071 Malazgirt zaferinden az önce Afşin Bey kumandasındaki orduları ile bu bölgeye hakim oldular. Fakat bir müddet sonra ellerinden çıktı. 1084'de Anadoluda Türk Selçuklu Devletinin kurucusu Kutalmışoğlu Sultan Süleyman Şah yeniden bu bölgeyi fethetti. Bölge Suriye Selçuklularından Alparslan'ın küçük oğlu Tutuş'un emrinde kaldı.1098'de Birinci Haçlı Seferinde bu bölgeyi işgal eden Haçlılar,Delük ve civarını Urfa kontluğuna,sonrada Maraş senyörlüğüne bağladılar. Türk ordusu 1150 yılında bu bölgeyi Haçlılardan alır.12.asır sonlarında bu bölge Eyyübi Devletine geçer. Bu devirde Ayıntab cami ve saraylarla süslendi. 1270'de Moğollar'ın eline geçersede 1273'de Mısır-Suriye Türk Memlük Sultanı Baybars geri alır. 1400'de Timur hanın eline geçen bölgeye bilehare Karakoyunlu Hükümdarı KaraYusuf hakim

oldu. Karakoyunlularda da Dulkadirililere geçer. Daha sonrada 1515'de Osmanlılara Memlûklülere geçen bu bölge 1516'da kesin olarak Osmanlı Devletinin topraklarına katıldı. 1839'da bir süre Kavalalı İbrahim Paşa'nın elinde kalmışsada bunun dışında 1516-1919 arasında hiçbir işgale maruz kalmamıştır.

I.Dünya Savaşından sonra İngiliz ve Fransızların işgaline uğrar. Fransızlar dışarıdan getirdikleri silahlı Ermeni çeteleriyle bu bölgede çok zulüm yaptılar. Antep halkı,Fransız ve Ermenilere karşı Nisan 1920'den 7 Şubat 1921'e kadar kahramanca mücadele etti.Fransızlar Antep'ten geri çekildiler.T.B.M.M. 1921 tarihli ve 93 sayılı kanunla şehrin adını "Gaziayıntab" olarak değiştirdi.1928'de ise bu isim "Gaziantep" şeklini aldı.

Osmanlılar Devrinde Ayıntab,Dulkadir beylerbeyliğinin 5.sancağından birine merkez olmuştu.Kilis is Halep Beylerbeyliği'ne bağlı 10 sancaktan birini teşkil etmiştir. Tanzimattan sonra Halep eyaletinin 14 kazalı mezkez sancağına bağlı kazalar arasında Ayıntab ve Kilis'de vardır. Nizip ise aynı vilayet içinde bulunan Urfa sancağının 5 kazasından birisiydi. 1913'de Antep müstakil sancak oldu. Cumhuriyet devrinde bütün sancaklara "vilayet" (il) denince , Antep'de vilayet merkezi oldu.

3. GAZİANTEP ve ÇEVRESİNİN COĞRAFİ KONUMU

Gaziantep 36-28 ve 38-01 doğu boylamları ile 36-38 ve 37-32 kuzey enlemleri arasında yer alır. Gaziantep ilinin büyük bölümü Güney Doğu Anadolu bölgesindedir. İlin batısındaki topraklar Akdeniz Bölgesi'nin Adana bölgesine taşar. İlin doğusunda Urfa ,kuzeydoğusunda Adıyaman ,kuzeyinde Maraş ,batısında Adana ,güneybatısında Hatay illeri bulunur. Yüzölçümü 7642 km2. Nüfusu 1990 sayımına göre 1,140,594'tür. Nüfus yoğunluğu 79,köy sayısı 595'tir. Gaziantep'in diğer illere km olarak uzaklığı şöyledir;(Bakınız E-1).

3.1. FİZİKİ YAPISI

Topraklarının %28 ovalarla ,%52 dağlarla ,%18 platolarla ve geri kalan %2'si yaylalarla kaplıdır.

Dağları: Dağlar 1496 metreden yüksek değildir. Güney Doğu Torosların uzantıları ,Sof dağları ,dülükbaba dağları ,Sam dağları ,Güreniz gağları ,Ganibaba ,Satıkaya ve Nur(Amanos) dağları başlıca dağlarındandır. Bu dağlardan en yüksek olanı Sof dağlarıdır. Yüksekliği 1496 metredir. Sof dağlarının üzerinde küçük ovalar vardır.

Geniş Gaziantep platosu ,Nizip ayı ,Sacır suyu ve bunların kolları ile açılan vadilerle parçalanmıştır.

Ovaları:İlin en geniş ovası İşlahiye ovasıdır. 850 km² olup İşlahiye ,Fevzipaşa ve şakagz içine alır. Ouzeli ovası 60 km²'lik bir ovadır. Araban ovası 130 km² dir. Elbegil ovası 200 km²'dir. Denizden yüksekliği 600 metredir. Suriye sınırı boyunca sacır suyu ile Kilis arasında uzanır.Kilis ovası 100 km² genişliğindedir. Doğan Pınar – Barak ovası ,Suriye sınırı boyunca uzanır.280 km² dir. llerden sonra Toros dağlarının yükseldiği yerde ,çölleri hilal gibi sardığı için “Verimli Hilal” diye adlandırılan ovada kurulan Gaziantep asırlarca doğuya açılan pencere olmuştur.

Akarsuları:Gaziantep ilinin doğu sınırında Urfa ile Gaziantep arasında güneye akan Fırat ,Adıyaman ve Urfa illerini de birbirinden ayırır.Fırat ırmağı dışındaki akarsular yazın çok fakirleşen ,hatta kuruyan düzensiz akarsulardır. Karasu 64 km uzunluğunda olup,Araban ovası'ndan geçer. Karasu ve kolları ,Afrin ayı ve Sabun suyu Hatay Amir Gl havzasına dklr. Merzimen ayı ,Nizip ayı ,Fırat ırmağına karışır. Sacır suyu ,Akçakoyunlu yakınlarında sınırlarımızdan çıkıp Suriye'de Fırat'a karışır.

3.2. İKLİM ve BİTKİ ÖRTÜSÜ

Gaziantep'in batı sınırları ,Akdeniz kıyılarına 100 km kadar mesafede bulunmaktadır. Bu yakınlıktan dolayı Gaziantep'in bazı bölgelerinde Akdeniz iklimi karakteri görülmektedir. Gaziantep'in batı sınırları Akdeniz'den ayıran Amanos Dağları ,iklimin sertleşip kara iklimi niteliğine dönüşmesine yol açar. Akdeniz iklimi,etkisini Gaziantep'in güneyinde gösterir. Zeytin ağaçları Fırat ırmağı vadisine kadar güney sınırında uzanır. Kara ikliminin egemen olduğu orta ve kuzey Gaziantep yörelerinde kışlar çok sert yazlar çok sıcak geçer. Uzun yıllardan beri yapılan gözlemler sonunda şimdiye kadar rastlanan en düşük ısı etkisi 17,5 derece ,en yüksek ısı 42,8 derece olmuştur. Yılda ortalama 57 gün ısı sıfırın altına düşer. Yazın ,ortalama 101 gün ısı 30 derecenin üstünde kalır. En fazla yağış kış aylarında görülür. Yazları çok kurak geçer. Yıllık yağış ortalamasına göre batı kesimleri daha bol yağış alır. İşlahiye'de 900 mm. Olan yağış doğuya gidildikçe azlır. Gaziantep şehrinde 5540 mm.'ye düşer. Güney sınırındaki Kilis'te 540 mm.'ye iner.

Yağışların mevsimlere dağılışı şöyledir:

%44 Kışın ,%27 İlkbaharda ,%2 Yazın ,%17 Sonbaharda. Bu yağışlar Gaziantep'te genellikle kara ikliminin egemen olduğunu,güney kesimlerinde de Akdeniz iklimi özelliği bulunduğunu gösterir.

Gaziantep'in bitki örtüsü dağlık alanlarda ormanlık,ova ve yaylalarda otlaklar biçimindedir. Bölgede ormanlık alanlar %12 dolayındadır. Yüzyıllar boyunca ormanlar ,tahrip edilmiştir. Akdeniz bölgelerine özgü "Maki" toplulukları önemli yer kaplar. Maki örtüsü içinde geniş alanlar zeytinlik haline getirilmiş,bozkır(step) alanlarında da çoğu yerde kuru tarım için tarlalar açılmıştır. İklim her türlü bitkinin yetişmesine elverişlidir.ancak , sulama yetersizliği bunu engeller.başlıca ağaç türleri: Meşe , kavak , ardiç ve söğüttür.

3.3 EKONOMİSİ

Gaziantep önemli bir ticaret merkezidir. Güneydoğu Anadolu'nun en gelişmiş ilidir. Gelirinin %40'ı tarımdan , %25'i sanayiden sağlanır. Faal nüfusun %60'ı tarımda çalışır.

Tarım ve hayvancılık:Gaziantep toprakları her türlü tarım ürünlerinin yetişmesine müsaittir. Yaylalarda kuru tarım , ovalarda sulu tarım yapılır. Gaziantep'te tarım dışı topraklar %22,2; nadasa bırakılan topraklar %17; zeytinlikler %3,5; çayır ve otlaklar %1,2; bağ ve bahçelikler %23'tür. Bağların bahçelerin oranı , Türkiye ölçüsünde en yüksek düzeyi bulur. Gaziantep , Antep Fıstığı'nın ve üzümün en çok yetiştiği bir ildir. İl merkezi ve Kilis'te zeytin ; il merkezi,Oğuzeli,Nizip,Kilis ve İslahiye'de üzüm bağları ;Araban , Nizip ve Yavuzelin' de fıstık bahçeleri zengindir. Bu bölgelerde pirinç , pamuk , susam, tütün yetişir. Meyve ve sebzeçilik yaygındır.

Antepfıstığı dünyaya buradan yayılmıştır. Şam'lı tüccarlarla dünyaya dağıldığı için , Şamfıstığı da denmiştir. Fıstık , ağaçlarda yetişir. Menengiç ağaçlarının aşılınması ile elde edilen fıstık ağaçlarının boyu 5-10 m. dir.Tüysüz ve seyrek yapraklı bu ağaçta fıstıklar salkım halindedir. Üretim bir sene az bir sene çok olur. Yıllık üretim 5-25 bin ton arasında değişir. Türkiye'nin fıstık üretimini %50-%75'ini karşılar.

Seksen bin hektarlık bağlarda 20 çeşit üzüm yetişir.Beş milyon zeytin ağacından bol miktarda zeytin üretilir. En çok domates olmak üzere, patlıcan ,salatalık, kabak, sivribiber, turp ve diğerleri olarak yaklaşık 250 bin ton sebze yetişir. Ayrıca buğdağ,

arpa, noğut, mercimek, pamuk, susam ve soğan üretilir. Bunlardan en çok mercimek yetişir. Yıllık üretimi 15 bin ton civarındadır.

Gaziantep ilinin dağlık ve yaylalık bölgelerinde hayvancılık yapılır. Sığır azalırken küçük baş hayvan çoğalmaktadır. Arıcılık gelişmemiştir. Tavukçuluk orta derecede dir. 1969 sayımlarına göre üçyüz yirmi beş bin koyun üç yüz kırk bin kıl keçisi yüzon beş bin sığır on iki bin at otuz bin eşek beş bin kadr katır sayılmıştır.

Madenleri: Gaziantep meden bakımından çok fakir sayılır. Çok az miktarda krom, manganez ve fosfor tuzu çıkarılır.

Sanayi: Gaziantep sanayi bakımından gelişmiş bir ildir. İrili ufaklı 500 sanayi işletmesi vardır. Dokuma, iplik, un, sabun, deterjan, deri, plastik, çimento, salça, bisküvi ve yağ fabrikaları ön sırada yer alır.

3.3. NÜFUSU

1990 sayımına göre Gaziantep'in toplam nüfusu 1.140.594 olup, %27'si ilçelerde 319.467'si köylerde yaşamaktadır. Yüzölçümü 7642 km² olup nüfus yoğunluğu 149'dur.

3.4. İLÇELERİ

Gaziantep'in 10 ilçesi vardır. Şehitkamil ve Şahinbey ilçeleri il merkezini meydana getirir. On ilçeden biri olan Kilis (6 Haziran 1996) yılında il olmuştur.

ŞAHİNBEY: İl merkezini meydana getiren ilçelerden birisidir. 1990 sayımına göre toplam nüfusu 442.671 olup. 384.510'u ilçe merkezinde, 38.161'i de köylerde yaşamaktadır.

ŞEHİTKAMİL: İl merkezini meydana getiren diğer bir ilçedir. 1990 sayımına göre toplam nüfusu 267.177'dir. Bunlardan 218.924'ü ilçe merkezinde 48.253 'ü köylerde yaşamaktadır.

ARABAN: 1990 sayımına göre toplam nüfusu 36.773 olup, 14.275 'i ilçe merkezinde, 22.498 'i köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 38 köyü vardır. Yüzölçümü 496 km² olup, nüfus yoğunluğu 74'tür. İlçe toprakları 1000- 1500 m. yükseklikte bir platonun üzerinde yer alır. Batısını Kartal (Sof) Dağları engemelendirir. İlçe topraklarını Fırat Irmağı ve Karasu çayı sular. Orta kesimde yer alan Araban ovası, oldukça verimlidir.

Ekonomisi , tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri tahıl ve pamuktur. Zeytincilik yapılan ilçede bağlar ve fıstık ağaçları boldur . ilçe merkezi , Karasu çayının iki yakasında kurulmuştur. İl merkezine 64 km mesafededir.1957 de ilçe olan Araban 'ın belediyesi aynı sene kurulmuştur.

İSLAHİYE:1990 sayımına göre toplam nüfusu 72.235, olup 34.607 si ilçe merkezinde 37.628 i köylerde yaşamaktadır. İlçe toprakları dağlarla çevrili düzlüklerden meydana gelir. Batısında Amanos (Nur)Dağları,doğusunda ise Kartal (Sof) dağları yer alır.Dağların orta kesiminde yer alan İslahiye ovası verimlidir. İlçe topraklarını sulayan akarsuların en önemlisi Kara Çaydır. (Karasu). Bu akarsuyun üzerinde sulama gayeli TahtaKöprü barajı kurulmuştur.

Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri buğdağ, soğan, şekerpancarı, pamuk, üzüm, zeytin, sarımsak, baklagillerdir. Akarsu kenarlarında yaygın olarak sebze yetiştirilir. Dağlık kesimlerde hayvancılık ve ormancılık başlıca geçim kaynağıdır. Orman ürünlerini işleyen , metal eşya ve makine üreten atölyeler başlıca sanayi kuruluşlarıdır. İlçe topraklarında boksit ve dolomit yatakları vardır.

İlçe merkezi Gavur Dağlarının eteklerinde kurulmuştur. Haydar Paşa – Bağdat demir yolu ile Kahramanmaraş- Antalya kara yolu ilçeden geçer. İl merkezine 88 km mesafededir. Eski bir yerleşim merkezidir. İlçe belediyesi 1894'te kuru lmuştur.

KARGAMIŞ:1990 sayımına göre toplam nüfusu 15,380 olup, 3,430 'u ilçe merkezinde, 11,950'si köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 36 köy vardır. İlçe toprakları orta yükseklikte düzlüklerde, meydana gelir. Fırat nehri topraklarını sular.

Ekonomisi tarım ve sınır ticaretine dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri Antepfıstığı , zeytin, mercimek, buğdağ, pamuk, şekerpancarı,ve sebzedir. İlçe merkezi Fırat nehri kıyısında kurulmuştur. Gaziantep-Akçakale-Nusaybin demir yolu ilçeden geçer. Kargamış ve Belkıs harabeleri, tarihi su yolları bu ilçededir. Eski ismi Buraktır. Nizip ilçesine bağlı bucakken, 9 Mayıs 1990'da 3644 sayılı kanunla ilçe oldu.

KİLİS: 1990 sayımına göre toplam nüfusu 121,752 olup 82,882'si ilçe merkezinde 38,870'i köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 33,Musabeyli bucağına bağlı 57 köyü vardır. Yüzölçümü 1243 km2 olup,nüfus yoğunluğu 98'dir. İlçe toprakları dalgalı düzlüklerden meydana gelir. Balıksuyu ,Afrinçayı ve Sabunsuyu başlıca akarsularıdır.

Ekonomisi tarım ve sınır ticaretine dayanır. Başlıca tarım ürünleri sebze ve meyvadır. En çok üzüm ,zeytin ,incir ve nar yetiştirilir. Ayrıca önemli miktarda buğday , arpa , mercimek , soğan ve sarımsak yetiştirilir. Hayvancılık gelişmiştir. En çok Kilis

keçisi ve koyun beslenir. Öncüphar sınır kapısında Suriye ili sınır ticareti yapılır. İlçe topraklarında fosfat ve manganez yatakları vardır.

İlçe merkezi Acar Dağı'nın güney eteklerinde kurulmuştur. Denizden yüksekliği 670 metredir. Tarihi çok eski bir yerleşim merkezidir. Asur yazılı tabletlerinde ,Kilis'ten "Kitizi" diye bahsedilir. Hz.ömer zamanında fethedilen Kilis,Yavuz Sultan Selim Han zamanında Osmanlı topraklarına katıldı. İl merkezine 44 km mesafededir. Gaziantep-Suriye karayolu ilçeden geçer. Belediyesi 1883'te kurulmuştur.

Gaziantep'in ilçesi durumunda olan kilis,(6 Haziran 1996) yılında il olmuştur.

NİZİP:1990 sayımına göre toplam nüfusu 106,361 olup 58,604'ü ilçe merkezinde,47,777'si köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 81 köyü vardır. İlçe toprakları orta yükseklikte engebeli araziden meydana gelir. Kuzeyinde Gaziantep platosu ,güneykesiminde ise barak Ovası yer alır. İlçe topraklarını Nizip Çayı sular.

Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri arpa, zeytin, buğday, üzüm, mercimek,Antepfıstığı ve soğan olup ayrıca az miktarda nohut ve pamuk'ta yetiştirilir. Canlı hayvan ticaretine yönelik koyun ve keçi beslenir. Zeytinyağı ve sabun fabrikaları başlıca sanayi kuruluşlarıdır.

İlçe merkezi Nizip Çayı vadisinde kurulmuştur. İl merkezine 45 km mesafededir. Tarihi çok eski bir yerleşim merkezidir. Tarihi eserler bakımından zengindir. İlçe belediyesi 1911'de kurulmuştur.

NUR DAĞI:1990 sayımına göre toplam nüfusu ,31,609 olup ,7,048'i ilçe merkezinde , 24,561'i köylerde yaşamaktadır. İlçe toprakları orta yükseklikteki düzlüklerden meydana gelir.

Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri ;zeytin ,şekerpancarı ,buğday , üzüm ,soğan ve baklagillerdir. İslahiye ilçesi Fevzi Paşa bucağına bağlı belediyelik bir köyken 9 Mayıs 1990'da 3644 sayılı kanunla ilçe oldu. Kahramanmaraş sınırındadır.

OĞUZELİ:1990 sayımına göre toplam nüfusu 42,641 olup ,9,983'ü ilçe merkezinde ,32,678'i köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 41 köyü vardır. Yüzölçümü 463 km2 olup , nüfus yoğunluğu 92'dir. İlçe toprakları Tilbaşar Ovasında yeralır. Topraklarını Sacır Suyu ve Balık Suyu sular.

Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri;buğday ,üzüm ,arpa,mercimek , nohut,soğan,sarımsak olup ,ayrıca az miktarda incir,nar,pamuk,mısır,zeytin ve Antepfıstığı yetiştirilir. Canlı hayvan ticaretine dayalı olarak Kilis Keçisi ve koyun beslenir. Yaygın bir şekilde sınır ticareti yapılır.

İlçe merkezi Tilbaşar ovasında Sacır suyu kenarında kurulmuştur. Denizden yüksekliği 700 metredir. İlçenin etrafı bağ ve bahçelerle kaplıdır. İl merkezine 16 km mesafededir. İlçe belediyesi 1946'da kurulmuştur.

YAVUZELİ:1990 sayımına göre toplam nüfusu 23,955 olup , 6,864'ülçe merkezinde , 17,091'i köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 30 köy vardır. Yüzölçümü 463 km2 olup , nüfus yoğunluğu 51'dir. İlçe toprakları orta yükseklikteki dalgalı düzlüklerden meydana gelir. Başlıca akarsuyu ovayı sulayan Bozatlı deresi olarak da bilinen Merzimen deresi'dir.

Ekonomisi tarıma dayalıdır . Başlıca tarım ürünleri; buğday, arpa, nohut,mercimek ,Antepfıstığı ve pamuk tur. Hayvancılık 2. Derecede gelir kaynağıdır. İlçe merkezi Yavuzeli ovası'nda kurulmuştur. Gaziantep-Adıyaman karayolu ilçe merkezinden geçer. İl merkezine 37 km mesafededir. İlçe belediyesi 1958'de kurulmuştur.

4. ULAŞIM

Gaziantep ilinde ulaşım karayolu,havayolu ve demir yoluyla sağlanmaktadır.

4.1. KARAYOLU ULAŞIMI

Kuzeydoğu-Güney Suriye istikametindeki karayolu ile akdeniz kıyılarını Güneydoğu Anadolu'ya bağlayan ve Gaziantep'ten geçer.E.24 karayolu traik bakımından çok yoğundur. Diyarbakır'dan Van ve Hakkari'ye giden 6 nolu devlet yolu üzerindedir.

Pozantı-Tarsus-Adana ve Gaziantep arasında yapılan Güney otoyolları Sistemi 2000 yılında tamamlanmıştır. Böylece Adana-Gaziantep arası ulaşım 1,5 saate düşmüştür. Yol, 3 gidiş 3 geliş , toplam 6 şeritten ibarettir. Gaziantep-Şanlıurfa arası kalan otoyol çalışmasının 2000 yılında bitmesi beklenirken yol hala tamamlanmamıştır.

4.2. HAVAYOLU ULAŞIMI

Gaziantep havaalanı il merkezine 20 km uzaklıktadır. Bu havaalanında Ankara ve İstanbul'a devamlı ve düzenli uçak seferleriyle Türkiye'nin her yanına ulaşma imkanı vardır.

4.3. DEMİRYOLU ULAŞIMI

Gaziantep il sınırları içinde 325 km gibi uzun bir demiryolu ağı bulunur. Adana'dan gelen demiryolu Gaziantep il sınırına girince Fevzi Paşa istasyonunda iki kola ayrılır. Bir kol güneye iner, üzerindeki meydanekbez'den Suriye topraklarına girer. İkinci kol Maraş'ın Narlı istasyonundan il merkezine , Nizip ve Kargamış istasyonlarından sonra Haydarpaşa-Bağdat demiryoluyla birleşir. Suriye sınırının bir kısmından seyreden bu hattın bir kolu Halep'e , diğeri Bağdat'a ulaşır. Böylece demiryolu Gaziantep ilini 3 hatla kat eder.

5. SOSYAL HAYAT

Gaziantep 7. Asırda Hz. Ömer zamanında islam orduları tarafından fethedilerek Bizanslılardan alındı. 11.asrın sonlarına kadar Müslamanlarla Bizanslılar arasında 12. Asrın ortalarına kadar Selçuklu Türkleriyle Bizanslılar ve Haçlılar arasında zaman zaman el değiştirdi. 12.asrın ortalarından 1516'ya kadar Türkler ve kısa bir müddet Araplar bölgeye hakim oldu. Yavuz Sultan Selim Han 1516'da bu bölgeyi Osmanlı Devletine kattı. Bölge Türk-İslam kültürüyle yoğrulmuş olup , diğer kültürler 7.asırda kaybolmuş ve Bizansla Haçlı ordularının ve 19.asırda Amerikalı protestan misyonerlerinin açtığı Amerikan kolleji ile yeniden tesis edilmek istenen Hristiyan kültürü , filiz vermeden kurumuştur. Gaziantep'in bütün sosyal yaşayışında Türk-İslam kültürü hakimiyetini devam ettirmektedir

5.1. KIYAFET

Mahalli kıyafetler her yerde olduğu gibi buradada unutulmuştur. Fakat köylerde mahalli kıyafetlere rastlamak mümkündür. Mahalli kıyafetleri şöyledir;

ERKEK KIYAFETLERİ:Fes,Tunus Fesi,Hasırlı Fes,Hasırsız Fes şeklinde mavi püsküllü olarak kullanılmaktadır.Göçün adı verilen Fes ise daha çok köylülerce kullanılmaktadır. Yine Fes yerine keçeden yapılmış , sivri külahlar yada terlek adı verilen patiskadan oluşan bir başlık giyilir. Sarık beyaz tülbent , abani bir biçimde sarılırdı. Bunların renkleri değişiklikte gösterebiliyordu. Beden kısmından dize kadar uzanan geniş cübbe ve yakası bitiminde dönen hırka ve aba da eski giyseler arsında kullanılmaktadır. Kuzu derisinden yapılmış kürs biçiminde maşlahlar bulunur. Bunlara buzide yada kolsuz salta adı verilir. Cepken sırma işlemeli olarak kullanılır. Zıbın açık ve kapalı biçimde giyilen gömlek türünden bir giysidir. Zıbın üzerine kuşak sarılarak

giyilir. Bazı yerlerde zıbınların omuzda düymelileri kullanılmaktadır. Şalvar siyah yada mavi renkten uzun ve bol bir şekilde yapılır. Şalvar için cintiyen de denmektedir. Varlıklı kimseler çuhadan yapılmış şalvar giyerler. Uçkurlu ve patiskadan yapılmış türleride vardır.

Yörenin asıl şalvarı kıldan yapılmaktadır. Donlara tuman adı verilir. Bunlar da bol ve topuğa kadar uzanır.uçkurla bele tutturulur. Çeşitli kumaşlardan yapılır. Bu donların uçkurları süslü olarak yapıldığından zıbının önünden sarkıtılarak giyilmesi yörenin geleneklerindendir. Varlıklı olanlarda işlemler daha fazladır. Belde şal,kuşak vardır. Kemer Trablus şal,kayış,yün ve pamuklu karışımdan yapılan , birkaçkat sarılan kuşaklar kullanılır. Kuşağın içinde bıçak , tütün kesesi , sigara tablası ve benzeri birçok küçük şeyler konur. Bıçağa bağlanan kaytanlar ve benzeri şeyler göbek kısmının altına doğru sarkıtılarak bir kavis yapılır.

Köylerde kuşakların üzerinde palaska adı verilen meşin kemer kullanılmaktadır. Bu da kuşağın düşmemesi için sarılır.

Ayaklarda içli yün çorap bulunmaktadır. Desenleri güzel ve çeşitli olur. Kundura ve yemeni ya kırmızı yada sarı renktedir. Bazı kabaralı ayakkabılarda giyilir. Bunlara postal , patin adı verilir. Ayrıca erkekler arasında çarık , pabuç , lapçin , karçın , keklik adı verilen ayakkabılarında bulunduğu yerlilerce kullanıldığı bazılarının ise lastik pabuç giydiği görülmektedir.

KADIN GİYSİLERİ:Kadınlar sırtlarına iç çamaşır olarak ciyeldeldiler, muşabaklar, gömlek, beyaz pamuklu içden giyerler. Üzerine içlik, şalvar mavi çuhadan yapılmış fermen yada kadifeden yapılan hırka giyerler. Entaride ayrıca giyerler. Cepken ve bluzu andıran gömleklerde giyilir. Entariler sırma işlemeli, kadifeden oluşur. Biçimi çoğu kez üç etektir. İki etek olarakta giyilenlerde vardır. Entarilerin üzerine belden kemer yada kuşak bağlama geleneği ve bunlarında gümüş yada altından veya kumaş üzerine çeşitli süslemelerde yapıldığı görülür. Şal kuşak kadınlarda değişiklik gösterir. Başta çevre, yazma, gümüş taç üzerine yada terlik üzerine poşu yada taçlı fes üzerine dolak atılmış ön kısmına ise gümüş ve altın dizili bir şekilde yapılır. Feslerin rengi evli, dul, bekar olduğunu gösterir renktedir.Yörede hısır adı verilen iyi cins gümüşten oluşan taç ve hotoslar kullanılmaktadır. Altından yapılmış olanlarla teste adını alır. Saçlar çok sayıda örülür ve zülüf düşürülür. Gümüş ve altından yapılmış bilezik, yüzük, alımlık, yemeni gibi süslerde ayrıca özenirler.

Ayaklara elde işli yün çoraplar kullanılır. Bunlara daha çok Sivas çorabı denir. Zırlı çorap bacağa bağlanarak giyilir. Yoksa düşüp torbalanmaktadır. Ayaklarda da yemeni habbup, hede, edik, kelik, lopçin, pabuç, karçın ve postal adı verilen ayakkabılar kullanılmaktadır.

Yemeni çok çeşitlidir. Gül, şeftali, ağabani(Mor renge yörede verilen ad) ,siyah merküp(kuluksız yemeni) , çarpana ve kırlangıç kuyruğu adı verilen yemeniler vardır. Edikler konçları uzun olarak ayak bileğine kadar çıkmış şekilde yapılır. Yörenin orijinal ayakkabısı hubbaptır. Tahta ve deri karışımından oluşur. Üzerined gümüş katmalar ve çingiraklar vardır. Yürürken ses çıkarırlar.

Kadın ve erkeklerin giydiği bu giysileri biraz daha yakından tanıyalım;

ANTEP TAÇ BAŞLIĞI

Yüksekçe bir başlıktır. Bu başlığın içine kırmızı çuha veya gest giyilir. Gestin içi mukavva ve deriyle sertleştirilir. Başlığın üzerinde gümüşten bir tepelik vardır. Tepeliğin uçlarında pırpırlar sarkar , sarkıntılarının altına keyfiye sarılır. Başlığın iki yanında her iki yanağı kaplıyacak şekilde gümüşten birer karış boyunda zülûf baskılar sarkar. Alın üzerinde mavi taçlı bir hilal vardır. Başlığın alt kenarına bir sıra altın dizilmiştir. İki kaş ortasında "Mahmudiye" altını takılır. Arkadan bele kadar inen gümüş saç bağları olur. Bu taç başlık oldukça tarihi dönemlere inmektedir. Eskiden başlık malzemesinin tamamı altından yapılırken şimdide daha çok gümüş süslemelere rastlanmaktadır.

TERLİK

Genç kızların çeyiz olarak hazırladığı beyaz kumaş üzerine kirpi okuyla delik açarak renkli ibrişim ipliğiyle zarife işlediği eskiden genç erkeklerin , şimdi ise milli ekiplerin giydiği bir giysidir terlik.

CEPKEN

Özel kumaş üzerine çeşitli motifler işlenerek yapılan cepkene ,eskiden zenginler ve çeteler giyerlerdi. Cepken üzerinde bulunan motiflere göre:yapraklı ,arışli ve kemerli adını alır. Elimizde bunu yapan tek kişi vardır.

ABA

Özel kumaştan yapılan , üzerine çeşitli motifler işlenen ,orta halli ve fakir kimselerin giydikleri bir giysidir. Yöremizde halk arasında bilinen aba çeşitleri şunlardır. Humus abası , yerli aba ,kırmızı ve sırmalı aba ,kıl aba ,maraş abası , urfa abası ,koron abası ,siyah aba ve çulha abası.

PUŞU

Özel kumaştan dokunan ,renk ve dokunuşuna göre birçok ad alan ,erkek ve kadınların başlarına bağladıkları bir giysidir. Yöremizde bilinen adlar şunlardır ;siyah puşu , eflatun puşu , kırmızı puşu , beyaz puşu ve desenli puşu.

KÖYNEK

Beyaz kumaş üzerine kirpi okuyla delikler açarak , renkli ibrişim ibriklerle çeşitli motifler işlenen bir giysidir. Erkek köyneklerin işçiliği oldukça sadedir. Kadın köyneklerin işçiliği fazladır. Renkli ve süslüdür.

KUŞAK

Özel kumaştan yapılan ve bele bağlanan kuşaklar dokunuşuna ve iplik durumuna göre ad alır.

a)Şal Kuşak: Bu kuşakta kendi arasında ikiye ayrılır.

1.Yerli şal:Çok renkli ipekten Gaziantep'te dokunur.

2.Acem şalı:Başka ülkelerden ithal edilir.

b)Trablus Kuşak:Beyaz ve sarımtrak bir renkte sade ipliklerle dokunun kuşaktır.Bunları daha ziyade aydınlar giyer. Kuşağı , kadın ve erkek beline bağlar. Bele bağlanan kuşağın kıvrımları hem ayrı bir görünüm verir , hemde para kesesiyle köstekli saatler bu kıvrımlar arasına konur. Herkes mali durumuna göre kuşak kullanır.

ŞALVAR

Her kumaştan yapılır. Yalnız model ve dikilişine göre çeşitli adlar alır.

a)Normal şalvar:Genelde halk kesimi giyer. Malak kısmı boldur.

- b)Yarım halep şalvarı:Malak kısmı dar , ortası dizden aşağıya kadar iner. Vücudu ince ve zarif gösterir. Bunu daha çok giyimde titiz olanlar giyer.
- c)Tam halep şalvarı:Cep ağızları ve malakları ipek dokunur. Zenginler giyerler. Bu şalvarın gandilli , gamalı ,ibrikli olmak üzere 3 tane daha adı vardır.

MERKEZİYE

İpek kumaştan yapılan üzerinde çeşitli motifler bulunan bir örtü çeşitidir.Erkekler ve kadınlar başlarına bağlarlar.

DON(Tuman)

Beyaz hassa veya kalce bezinden yapılan , ayak kemiklerine kadar uzanan malakları ve uçkuru elle işlenen bir giysidir.

Eskiden genç kızlar bunu çeyiz olarak yaparlardı. Şimdi ise çok az kullanılmaktadır.

ÇORAP

Genç kızların nişanlısı ve doğacak çocukları için ellerinde örmek suretiyle işlediği bir giysidir. Çoraplar düz veya çok renkli olurlar . Çoraplar örülme özelliklerine göre şu isimleri alırlar:

- a)Tek zırlı çorap
- b)Beş zırlı çorap
- c)Payamlı çorap
- ç)Kantarma dirsek çorap
- d)Kantarma muska çorap
- e)Çift burmalı çorap

YEMENİ

Renk ve yapılarına göre ad alırlar.

- a)Gülşeftali:Kırmızı köseleden yapılır. Kulaklı ve kulaksız olur. Daha çok zenginler giyer.
- b)Annubi:Mor köseleden yapılır.
- c)Siyah yemeni:siyah köseleden yapılır genelde halk giyer.

- ç)Merkep yemeni
- d)Atıcalı yemeni
- e)Kulaklı yemeni

YELEK

Üzerinde bulunan motiflere düğme ve kumaş cinslerine göre ad alırlar.

- a)Cezayir yeleği:Sırmalı ve oldukça fazla süslüdür.maddi durumu iyi olanlar giyer.
- b)Bürümlü yelek:Üzerinde bulunan bürüm motiflerinden dolayı bu adı almıştır.Bürümler kandilli ,kemalı, ibrikli, şeklinde olurlar.

KAPAKLI (ATMALI)ZUBUN

Kutnudan veya şam topundan dikilerek giyilir. Kadınlar daha çok kutnudan zubunları tercih eder. Erkekler ise şam topundan yapılanı tercih ederler.

FES ve YANAKLIK(ŞEKKE)

Fes, kırmızı veya siyah renkte özel kumaştan yapılan ve başa giyilen bir giysidir. Yanaklık ise fesin üzerine dikilir. Yanklığın diğer adı şekkedir, şekkenin kenarlarına kadınlar çocuk sayısına göre altın dikerler. Mali durumu iyi olmayanlar altın yerine altının 1/10 olan gaziye dikerler. Çocuğu olmayanlar bir şey dikmezler.

TEPELİK

Kadına nazar değmesin diye fesin üzerine tutturulur ve altınıye puşu ile sarılır.Taç , çeşitli motiflerden olur ve gümüşten yapılarak fesin üzerine dikilir.Tozak ise genç kızların düğünlerde başlarına taktıkları tırna tüyüdür.

SARMACI GÖMLEK

Beyaz renkli üzerinde küçük çiçekler bulunan kumaştan yapılır. Boyu diz kapağından yukarıda olur. Bu gömleğe şeytan gömleği de denir.

ÜÇ ETEK

Özel kumaş üzerine renkli ipliklerle çeşitli motifler işlenerek yapıldığı gibi kadife kumaş üzerine altın veya gümüş telden sırmalar işlenerek de yapılır. Bu eteğin boyu ayakkemiklerine kadar olur. Eteklerin yırtmaçları belde sona erer.

KIZ ŞALVARI

Gaziantep'e has olarak bilinen kutnudan yapıldığı gibi , renkli sire , saten ,kadife ve bez kumaşlardan da yapılır. Gaziantep'te dokunan kutunun bir çok adları vardır.

- A) Osmanlı
- B) Cidari
- C) Mecidiye
- D) Hafif İstanbuliye
- E) Sarıtaş kutnu
- F) İnce çizgili sarı ,meydeniye

AHMEDİYE

Barak yöresindeki kadınların kullandığı koyu turuncu renkli bir baş örtüsüdür. Başa bağlanışı genç kıza, yaşlı veya dul kadına göre değişik olur.

GÜMÜŞ KEMER

Gümüşten çeşitli motiflerle yapılan süs ve ziynet eşyası olarak kadınların bellerine bağladıkları kemerdir. Bu kemer üzerine çiçekli , yapraklı ve kadifeli motifler işlenir.

KEFİYE

Milli ekiplerimizin aksesuar olsun diye şalvarın yanlarına bağlamış oldukları bir çeşit mendildir.

MİLLİ OYUN KİYAFETLERİ

A) KADIN KİYAFETLERİ

Golşeftali yemeni
Oyma renkli yün çorap
Şalvar (Diz donu)
Önlük
Salam gömlek
Döşlük
Fermane
Üç etek
Poşu
Gümüş taç
Gümüş kemer
Gümüş bilezik
Saç bağı (Kordon uçları gümüşlü)
Alınlık (Altın veya pens)

B) ERKEK KİYAFETLERİ

Allı yemeni
Yün çorap
Şalvar
Kuşak
Bürümlü yelek
Alaca mintan
Sırma cepken
Terlik
Poşu
Tütün kesesi
Çakmaklık
(Sırmalı)
Köstekli saat

5.2.GAZİANTEP'TE OYNANAN OYUNLAR

Gaziantep'te oynanan oyunları oynama şekillerine göre şu başlıklar altında verebiliriz.

Ağır Havalar

1)Çobanbey kabası	23)Birecik ve Halfeti kabası
2)Hama kabası	24)Gavurdağı kabası
3)Karakuyu(halay)	25)Çifte,Çatal,iki karnış (halay)
4)Ağır kaba	26)Hurşitin halayı
5)Keremin halayı	27)Reşit halayı
6)Amik düzü	28)Amik kabası
7)Garip'in halayı	29)Şirvan düzü
8)Şirvani	30)Engin düz şirvanı
9)Lam düzü	31)Lam şirvanı
10)Karıştırma Şirvanı(Düz oynanır)	32)İşabali halayı
11)Dümbüllü(Düz)	33)Barazi(Halay)
12)Mimey (Ağır)	34)Galata

13)Demirci	35)Nahsemi
14)Pekmezci	36)Özen(Ağır)
15)Arapoğlu(Kasıhalay)	37)Terazi
16)Keçeli	38)Seyit Ahmet halayı
17)Arapkızı	39)Bulgar gelini
18)Mısri (halay)	40)Sinem halayı
19)Elah yama (Ağır)	41)Derviş Ali (Ağır)
20)Hasan Dağı	42)Arabi
21)Antep uçayağı	43)Gürsel
22)Avşar	44)Bostancık

Oymak Halaylar ve Leylimler

- 1)Uçurum
- 2)Zikir
- 3)Dokuzlu
- 4)Dokurcum
- 5)Oğuzlu-Haddedye
- 6)Yağlı kenar
- 7)Havaşirko-Çepikli
- 8)Lorkey
- 9)Havuş
- 10)Şirinnar
- 11)Deriko
- 12)Kuseyri
- 13)Çift kuseyri
- 14)Hallome
- 15)Marmara
- 16)Kereboz
- 17)Mani
- 18)Kırık Han
- 19)Fatike
- 20)Samatya
- 21)Çamur döken

Mizansel Oyunlar

1)Karaçor	8)Meses
2)Kız oyunu	9)Kılıç
3)Tura	10)Bahdeniz bacı
4)Halburcu	11)Yanlık şebde
5)Habibi	12)Serçe
6)Kartal	13)Miha
7)Siverekli	

Yüksek Havalar

1)Divan	19)Demir Ağa
2)Eski beyler	20)Hurşit
3)Ömeri	21)Mor menekşe
4)Üç beyler	22)İşkan
5)Kılıç oğlu	23)Yıldız Dağı
6)Mahlo	24)Emrah
7)Hamo Paşa	25)Firuz Bey
8)Köroğlu	26)Öksüz oğlan
9)Öksüz Kerem	27)Kuğu
10)Miskin Ali	28)Hitanlı
11)Azizeli Bozleği	29)Şavı güzeli
12)Kelçik	30)Feride
13)Kamberin oğlu	31)Verem
14)Lek (Yüksek hava)	32)Mavinin oğlu Hüseyin Ağa
15)Tahin Ağa	33)Şahmayır
16)Karacaoğlan	34)Hasan Ağa
17)Bozanoğlu	35)Cezayir
18)Ali Paşa	

5.3. İNANÇLAR

Çocukla İlgili İnançlar

Çocuk ateşle oynarsa altına işer denir. Bunu yöremizde uygulanması çocukları ateşten uzak tutmak ve meydana gelebilecek bir kazayı önlemektir.

Çocuk kuyuya bakarsa ömrü kısa olur. Çocuk kuyu başında dövülürse çalgın(deli) olur. Böyle söyleyerek çocukları kuyudan uzak tutmuş ve böylece çocuğun kuyuya düşme riskini ortadan kaldırmış oluruz.

Bir çocuk çok ağlarsa bu ulama sayılır. Ulama ise bir ölüm habercisidir. Ulama sonucu başka biri ölmesin diye çocuğun gömleği loğa çekilir ve boş beşik hiçbir zaman sallanmaz.

Dişlerini çektiren veya dişi düşen çocuklar bu dişlerini alacak bir cami veya minare kavuğuna bırakılır. Dişi bırakıldıktan sonra şöyle bir tekerleme söylenir. "Al sana bir it dişi ver bana bir kuzu dişi" derler. Bu uygulama sonunda çekilen dişin yerine hemen bir diş çıkacağına inanılır.

Yeni doğmuş çocuklar odada yalnız bırakılmazlar. Eğer çocuğun odada yalnız bırakılması gerekiyorsa yanına bir süpürge koyarlar. Bu şekilde çocuğa al basmasından korurlar.

Çocuğun göbeğinde kalan parça düşünce bu parça bahçeye gömülür. Böylece çocuğun büyüünce evine bağlı kalması güvence altına alınmış olur. Bununla ilgili meşhur bir atasözünde vardır. "Göbeyi sokakta kesilmiş" Bu söz ,sokakta çok görülen çocuklara söylenir.

Çocuk doğduktan üç ezan duyuluncaya kadar çocuk emzirilmez. Bu yolla çocuğun aç gözkü olmaması sağlanır.

Evlenmemiş Kızlarla İlgili Töre ve İnançlar

Yaşı geldiği halde evlenemeyen kızlara bahtı bağlı derler. Bahtının açılması için bazı törelerimiz şunlardır:

Kilit açma geleneğinde bir kilit bir Cuma gecesı sela verilirken ,kızın başının üzerinde kilitlenir. Ertesi Cuma günü namaz kılınırken evde kalan kız,yaşlı bir kadın tarafından Ömeriye camiine götürülür ve namazdan çıkana bu kilit açtırılır. Ayrıca yedi

Kur'an su ile tartılır. Kızın eline bir şemsiye verilerek bu su baştan aşağı dökülür. Böylece kızın bahtının açılması sağlanmış olur.

Gaziantep'teki Diğer İnançlar

Gaziantep'te yer yatakları baş kısmı kibleye gelecek şekilde sererler. Yalnız ölen bir kişinin yatağı ayak kısmı kibleye gelecek şekilde serilir. Yine yöremizde hiç kimse ayağını kibleye uzatarak yatmaz.

Yataklar döşekler baş kısmından başlayarak bükülür. Ölen bir kişinin yatağı ayak kısmından başlanarak bükülür. Ölümün kırkıncı günü yemek yapıp dağıtılır. Buna kırk yemeği denilir. Bu yemeği ölen kişinin ailesi veya yakınları yapar. Ölen kişinin kırkı çıkmadan miras ve buna benzer işler yapılmaz.

Gaziantep'te bazı şeylerin uğursuz olduğuna ve uğursuzluk getireceğine inanılır. Bunun için birçok örnekler verebiliriz. İt ulur ,baykuş öterse uğursuzluktur. Bir elde ateş ,bir elde su uğursuzluktur. Karga sesi uğursuzluktur. Ayakkabının tersi dönmüşse uğursuzluktur. Çarşamba günü tırnak kesmek ,Salı günü biçki biçmek ,yola çıkmak ,cuma günü dikiş dikmek ,ev süpürmek ,çamaşır yıkamak ,hamama gitmek uğursuzluktur. Gece mezarlıktan geçmek uğursuzluktur. Uğursuzluktan bahsetmek uğursuzluktur.

Doğum ve Çocukla İlgili Gelenek ve İnançlar

Gaziantep'te erkek çocuğa düşkünlük eskiye oranla önemini kaybetmiş olsada ,birçok ailede bariz bir şekilde görülmektedir. Gerek kocası istediği için ,gerekse kendi istediğinden erkek çocuk olana kadar doğum yapan kadınların sayısı oldukça fazladır. Bu olaya özellikle köylerde ve köy kökenli olup ,şirde oturan ailelerde rastlanır.

İlk çocuğuna hamile olan kadının kırklığını (bebeğin giysileri) annesi hazırlar. Kırklığın içinde yün yatak ,beşik yada bebek karyolası ,bebeğe iç çamaşırı ,elde örme giysiler ,zıbınlar ,kundaklar (iç ve dış kundak) yer almaktadır. Bu giysileri çocuk yedi yaşına kadar giyebilir. Bütün bu hazırlanan giysiler büyük bir bohçaya konur. Bo bohçaya kırk bohçası denir. Doğum yaklaşınca anne bohçayı kızına götürür. Konu komşu ve bütün akrabalar kırklığa bakmaya giderler.

"Kız doğuran kuymak ,oğlan doğuran oğlak yer." Bu deyimden de anlaşılacağı üzere doğum yapan kadınlara özel yemekler hazırlanır. Pirinç çorbası ,çiğ köfte , kuymak (irmik helvasının biraz sulu şekli) bu yemekler arasındadır. Bu yemeklerin

loğusa kadınlara iyi geleceğine ve sütü çoğaltacağına inanılır. Yemekler çok yağlı ve ılık şekilde yedirilir.

Erkek çocuğa doğan evin kapısı taşlanır. Mahallenin bütün çocukları ellerine küçük taşlar alarak kapıya vururlar. Bu arada “Ya oğlan ,ya şeker” diye bağırırlar. Evin büyüğü çocuklara şeker dağıtarak kapıya vurmalarına engel olur. Ayrıca bu şekerlerden hamile kadınlara yedirilir. Bu şekerden yiyenlerinde oğlu olacağına inanılır. Çocuk doğduğunda hemen banyo yaptırılır. Bazı yerlerde çocuğun ilk banyo suyuna biraz tuz katılır. Ayrıca çocuğu yedisinde ve yirmisinde tuzlamak adetler arasındadır. Tuzlama şu şekilde yapılır:

Bir kaba bir miktar tuz ve şeker ,üzerine yeterince su konur. Ayrıca bu suyun içine karanfil ve buna benzer güzel kokan çiçeklerden katılır. Hazırlanan su çocuğun özellikle koltuk altlarına ,ağzının içine ,ayak parmaklarının arasına ,kasıklarına ,kulak arkasına ,elle sürülür. Tuzlanan çocuk bu halde yarım saat bekletilir. Daha sonra ılık suyla yıkanıp yatırılır.

Çocukları yirmisinde ve kırkında hamama götürmek bir başka gelenektir. Yakın akrabalarından oluşan bir gurup hamama gider. Misafirlerin bütün masraflarını çocuk sahibi karşılar. Hamamda yeni doğum yapan kadına özel olarak hazırlanmış bir ilaç sürülür. Bu ilaca yörede “Nevse Emi”(Loğusa Emi) denir. Bu birçok baharatın karışması sonucu oluşur. Çocuğun doğumunun kırkinci günü banyobanyo yaptırmaya “kırkını çıkarma”, “kırklama” denir. Banyo yapılırkenüzerinden çıkan giysiler bir taşın altına konur. Çocuğun giysileri taşın altına konulduğu taktirde çocuk taş gibi ağır olurmuş.

5.4.DÜĞÜN GELENEKLERİ

Evlenme gelenekleri günümüzde eski özelliğini yitirmiştir.Eskiden evlenme törenleri şu sıradan geçmekteydi.

1)Dünür gezme 2)Dünür gitme 3)Söz alma 4)Bellik takma (Nişan) 5)Elbise biçilmesi,yatak biçme 6)Çeyiz töreni 7)Kına gecesi 8)Nikah 9)Gelinçe 10)Zıfı(Gerde) 11)Düğün 12)El öpme 13)Köşk altı törenleri

Oğlu evlenme çağında olan ailenin ilk işi kız bulmaktır.Oğlan anası gelinlik kız evlerini gezerek kız bulur.Eğer kız tarafı kızı verirse para ve alınacaklar konuşulur.Nişan takma törenine”Beklik Takma” denir .Belirlenen günde oğlan tarafı kız tarafına yiyecek ve alınması belirlenen eşyalarla gider.Nişan yüzüğünü kaynana

takar.İki tarafın akrabaları takacaklarını takarlar.Sonra takla atarlar.Kadın seyirciler gazel ve ilahiler okuyup dua ederler.Alınan eşyalar sergilenir.Nişanlılık döneminde oğlan tarafı ilkbaharda kaymak,şeker bayramında şeker,kurban bayramında kurbanlık gönderir.Bazen de nişanlı sahresi denilen kır gezintilerine götürürler.

Evlenme törenine yakın bir günde elbise biçme töreni yapılır.Yiyeceklerle beraber bir terzi ayarlanıp kız evine gidilir.Düğün yaklaşınca kızın çeyizi törenle oğlan evine taşınır.Erkekler “yah yah” kadınlar “zılgıt lü,lü,lü” çekerler.Çeyizden birkaç gün sonra kına gecesi yapılır.Kına yoğrulur,hamur haline getirilir.Bir tepsi içinde üstüne mum dikilir.Yah ve zılgıtlarla oğlana ve kıza kına yakılır.Kına gecesini gelinci günü takip eder.Öğleden sonra gelin oğlan evine götürülür.Gelin oğlan evine girerken kurban kesilir.Gelin kurbanın üstünden atlar,kaynana gelinin başından para ve şeker saçır.Gerdeğ gecesi oyunlar oynanıp türküler söylenir.Güvey yatsı namazına götürülür..Namazdan sonra imam dua eder.Merasimle eve dönlür.Bu arada gelinde abdest alıp iki rekat namaz kılar.Gelin köşeye oturtulup övülür.

Aç gözünü kıl tamasa

Garkoldun türlü levmaşa

Erin ile hoşça yaşa

Gerdeğin mübarek ola

Nedir bu boynunu büküş

Yaramaz huyunu değış

Bir hilat değer bir döğüş

Gerdeğin mübarek ola

Gelincide pişen aşlar

Hasidin dişini taşlar

Amin deyin her kardeşler

Gerdeğin mübarek ola

Gerdeğin ertesi günü de düğün sürer.Büyük kazanlarda yemekler pişer.Yemek işlerini maşta denen kadınlar yürütür.Okuntu denen hediyeler gelir.Daha sonra kız tarafına el öpmeye gidilir.

5.5.YEMEKLERİ

Geleneksel Gaziantep sofrasının genel özelliği Anadolu'da yapılan yemeklerin yanında ,orta Asya'dan gelmiş ,güneyin etkisiyle ortaya çıkmış olan ve Gaziantep zevkinin de eseri yemeklerin yer almasıdır.

Dede Korkut Hikayeleri'nden geçen Boranı ,Sarmısak Aşı ,Bişi ,Kara Kavurma günümüzde hala beyenilerek yapılan yemekler arasında yer alır.

Gaziantep mutfağı çok zengindir. Gaziantep yemeklerinde baharat ,nane,kırmızı biber ,sarımsak fazla kullanılır.

Üzümden yapılan ve "şire" (Üzüm peksimeti) denilen çerezleri meşhurdur. Antep sucuğu ,besni sucuk ve pestili ,samra ve bastık başlıcalarıdır.

Gaziantep'te en yaygın yemekler arasında çiğ köfte ,patlıcan kebabı ,içli köfte ve lahmacun sayabiliriz. Kilis kebabı ,Alenazik ,simit kebabı ,kabaklama ,sarımsak ve erik tavaşı ,yeni dünya ve elma kebabı da meşhur yemekler arasındadır.

Gaziantep Yemekleri

- a)Köfteler
- b)Sulu Yemekler
- c)Kebaplar
- d)Tava ve Kızartmalar
- e)Pilavlar
- f)Çorbalar
- g)Tatlılar diye ayırabiliriz.

a-Köfteler

Antep'te yapılan köfteler içli köfte ,kümülvüşşeye ,sarmısaklı Arap köftesi ,ekşili ufak köfte ,sini köftesi ,kısır ,cacıklı Arap köftesi ,yapma ,saç köftesi ,yoğurtlu ufak köfte ,martindelle dir.

İçli Köftenin Yapılışı

Malzemesi

8 su bardağı ince bulgur (simit) 1kg. ,az yağlı kıyma ,1,5 kg soğan ,300 gr ceviz içi ,200 gr Antep fıstığı ,tarçın ,bahar ,kırmızı biber ,tuz ,500 gr yağsız kıyma.

Köfte İçinin Hazırlanışı

Az yağlı kıyma ,ince doğranmış soğan ,tuz kavrulur. İki kaşık sade yağ konur. Suyu çekilince ceviz ,fıstık ,tarçın ,bahar ilave edilir.

Hazırlanışı

İnce bulgur ,kırmızı biber ,karabiber ,tuz ,bahar ,bir baş soğan ,2-3 bardak suyla karıştırılır. Et makinasında çekilir. Çekilmiş olan bulgura 500 gr. Yağsız kıyma ilave edilir. Tekrar et makinasında çekilir. Elle iyice yoğrulur. Gerekirse yine su ilave edilir. Yumurta biçiminde parçalar alınıp elle oyularak silindir biçiminde hazırlanır. Hazırlanan içi içlerine yerleştirip kızgın yağda kızartılır.

b-Sulu Yemekler

Gaziantep'in mahalli et yemeklerinden birisi yuvarlamadır. Diğer sulu yemekler şiveydiz ,yoğurtlu patates ,çağla aşısı ,kabaklama ,doğrama ,yoğurtlu bakla ve yoğurtlu soğan yahnisidir.

Yuvarlamanın Yapılışı

Malzemesi

750 gr. Parça et ,yarım kilo yağsız kıyma ,3 bardak pirinç ,3 bardak süzölmüş yoğurt ,tuz ,karabiber ,1 yumurta ,2 bardak nohut ,tereyağı ,nane.

Hazırlanışı

Yıkamış pirinç un gibi oluncaya kadar dövölür. Kıyma ,karabiber ,tuz ,pirinç hiç su koymadan yoğrulur. Bu malzeme nohuttan küçük yuvarlanır ve haşlanır. Ayrıca nohut ,parça et ve tuz iyice pişirilir. Buna haşlanmış ve süzölmüş yuvarlamalar ilave edilir. Yoğurt yumurtayla terbiyelenir ,iki taşım kaynatılır. Hazır olan etli ,nohutlu karışımın içine yavaş yavaş katılır. Servis yapılırken tereyağı nane dökölür.

c)Kebaplar

Antep mutfağı kebablar bakımından da zengindir. Patlıcan kebabı ,soğan kebabı ,simit kebabı ,yeni dünya kebabı ,sebzeli kebab ,kilis kebabı ,halep kebabı ,şiş kebab ,vişne kebabı ,keme kebabı ,mantar kebabı ,armut kebabı ,şeftali kebabı ve cöp kebabı Antep'in meşhur kebablarındandır.

Patlıcan Kebabının Yapılışı

Malzemesi (4 kişilik)

800 gr. Patlıcan ,600 gr. Tuz serpilerek bıçakla çekilmiş yağlı kıyma ,karabiber.

Hazırlanışı

Patlıcanlar enine 3'er santim kesilir. Karabiber ilave edilen etle beraber şişe takılıp mangalda pişirilir. İstenirse kebab tepsiye düzülerek ateşte biraz terletilir.

ç)Tava ve Kızartmalar

En ünlü tava kilis tavaıdır. Diğer yörelerimizde yapılan kızartmalar Gaziantep'te de yapılmaktadır.

d)Pilavlar

Büryan ,havuçlu pilav ,kıymalı bulgur pilavı ,mercimekli pilav ,firik pilavı ,meyhane pilavı ,etli pilav ,özbek pilavı ,örgülü pilav ,gökkuşığı pilav ,çevirmeli pilav ,perdeli pilavlar Antep'te çokça yapılan pilavlardandır.

Büryan'ın Yapılışı

Malzemesi

1 kg. kuzu eti ,2 bardak pirinç ,1 tane doğranmış iri soğan ,tuz ,karabiber ,nane ,maydanoz.

Hazırlanışı

Yayvan bir tepside soğan pembeleşinceye kadar kavrulur ve pirinç ilave edilerek yeniden kavrulur. Haşlanmış olan etler dizilir. 4 bardak et suyu konur. Ateş kısılırken bol karabiber ,nane ,maydanoz serpilir ve demlendirilir.

e)Çorbalar

Yoğurtlu döğme çorbası ,kırmızı mercimek çorbası ,şafak çorbası , alaca çorba ,soğan çorbası ,yoğurtlu çorba ,borç çorbası ,mantar çorbası ,domates çorbası ,taze bezelye çorbası ,un çorbası ,maş çorbası ,yoğurtlu tavuk çorbası ,kabak çorbası Antep'te yapılan çorbalar arasındadır.

Şafak Çorbasının Yapılışı

Malzemesi

2 bardak un ,2 kaşık yağ ,yarım kilo domates ,1 litre et suyu ,2 yumurta ,1 bardak süt ,tuz.

Hazırlanışı

Yağla un kavrulacak ,domatesler soyulup doğranacak ,et suyu konup pişirilecek. Sonra süzgeçten geçirilecek. Yemeğe 20 dakika kala süt ,yumurta sarısıyla çırpılıp çorbaya ilave edilecek.

f)Tatlılar

Antep baklavasıyla meşhur bir ilimizdir. Ayrıca Antep'te şam balı ,hurma tatlısı ,irmik helvası yapılan tatlılar arasındadır.

Şam Balı'nın Yapılışı

Malzemesi

2 su bardağı yoğurt ,2 su bardağı toz şeker ,5 su bardağı irmik ,1 tatlı kaşığı karbonat ve Antep fıstığı.

Hazırlanışı

Malzemenin hepsi karıştırılıp tepsiye dökülecek. Üstüne bol Antep fıstığı serpilip pişirilecek ,piştikten sonra şurup dökülecek.

6. GELENEKSEL EL SANATLARI

Gaziantep'te mevcut el sanatlarını şu başlıklar altında toplayabiliriz.

- Kilim dokumacılığı
- Halı dokumacılığı
- Taşçılık
- Dericilik ve sahtiyancılık
- Kuyumculuk
- Hasırcılık
- Köşkencilik ve yemenicilik
- Suni ipek dokumacılığı (Antep kutnusu)
- Bakırcılık
- El işleri (Antep işi ,Tel işi ,Sırma işi)
- Yorgancılık
- Sedef kakmacılık
- Hattat ve Hakkaklar

Yemenicilik

Gaziantep'te deriden dikilen kırmızı ve siyah renkli topuksuz ayakkabılara yemeni denir. Yemeni diken insanlara köşker denir. Şehrimizde bugün sadece iki yemeni ustası kalmıştır. Yemeniler yaşa göre değişik isimler alırlar.

Çocuk yemenisi metelik;

7 yaş için olana küçük Hasbe

9-10 yaş için olana büyük Hasbe

Büyükler için;

34-35 numara Bostan

38-39 numara Zenger

40-41 numara Ges

42 numara Larbo

43 numara Kaba Larbo

44 numara Üzger

45 numara Ulu Ayak

Hiçbir numaraya uymayan yemeniler ise Zerber adını alır.

Kutnuculuk

Kutnu Türkiye'de yalnız Gaziantep'te yapılan ve tarihi değeri olan bir dokuma türüdür. Tamamen el tezgahı ile dokunmaktadır. Kutnu kumaşı hem yöresel kıyafet olarak hemde çeşitli turistik giysi ve milli kıyafetlerde kullanılmaktadır. Kutnu kumaşı ikiye ayrılmaktadır.

a)Kutnu kısmı

b)Alaca kısmı

Kutnu kumaşının ham maddesi filoş denilen suni ipek ve pamuk ipliğidir. Kutnunun çok çeşidi vardır. Bazılarının isimleri şöyledir.

-Mecidiye Kutnu

-Zencirli Kutnu

-Darcı Kutnu

-Hindiye Kutnu

-Kemha Kutnu

-Sedefli Kutnu

Alaca çeşitlerinin bazıları ise;

- Meydaniye (10 ayrı çeşidi vardır)
- Mekkavi
- Kürdiye
- Çitari
- Rahvancıoğlu
- Kırıkkalem

BAKIR İŞLEMECİLİĞİ

İlimizde bakırcılık çok eski çağlara dayanmaktadır. Bakırcılığın tarihçesi kesin olarak bilinmemektedir. Bakır sadece süs eşyası olarak değil ,evlerimizde mutfak eşyası olarak da kullanılmaktadır. Dünyada ve yurdumuzda bakır imalatı ve işlemeciliği birkaç parçanın birleştirilmesi (lehimlenmesi) ile yapılmaktadır. İlimizde ise hiçbir ekleme yapılmadan tek parça olarak imal edilmektedir. Bakır işlemeciliği yalnız ilimizde oyma işlemeciliği ile yapılmaktadır. Oyma işlemeciliği tamamen el işi olup ,oyma işleminin yapılmasında çekiç ve çelik kalem kullanılır.

İlimizde ayrıca bakır olan ve pirinç olarak tabir ettiğimiz bakır ve çinkonun karışımı ile meydana gelen sarı bakırın da değişik şekillerde imalatı yapılmaktadır. İmalat türleri çok geniş kapsamlı olan bakır işlemeciliğini mutfak eşyaları ve turistik süs eşyaları olarak iki grupta toplayabiliriz. Mutfak eşyalarının bir çoğu Arapça tabirlerle anılmaktadır .Örnek olarak şunları verebiliriz.

Sahan:Yemek tabağı

Tas:Ayran ve su içmek için kullanılan kap

Kazan:Yemek pişirmeye yarayan kap

Don kazanı:Çamaşır yıkamada ve kaynatmada kullanılan kap

Masere kazanı: (Şire) Pekmez pişirmede kullanılan büyük kap.

Teşt:Hamur yoğurmada ve çamaşır yıkamada kullanılan kap.

Sezeriye:Yemek koymada ,taşımada kullanılan kap.

Maşrapa:Su ,ayran konulan kap.

Satıl:Su taşımada kullanılan kap

Turistik amaçlı olanlar

Paşa mangalı: (Isınmak için ateş konulan mangal) Şimdi ise salonlarda süs eşyası olarak kullanılmaktadır.

İbrik:El yüz yıkamak için su konulan kap.

Cezve:Kahve pişirmede kullanılır.

Vazo:Çiçek koymak için veya biblo olarak kullanılır.

Semaver:Çay pişirmede kullanılır.

Sini (Tepsi):Yemek yeme için masa olarak kullanılır.

ANTEP İŞİ EL İŞLEMESİ

Antep işi;iplik sayılarak ve çekilerek yapılır. Antep işi ilk defa Gaziantep ili ve çevresinde yapılmıştır. Bu işlemenin eski Türk işlemeleri karakterini taşıması ,yerli halk tarafından yapıldığını göstermektedir. Beyaz kumaş üzerine beyaz ,sarı ,krem renkli ipliklerle çeşitli susma ve ajurlarla süslenerek işlenir. Günümüzde işleme tekniği bozulmadan sim ,renkli iplikler ve yardımcı nakış iğneleri kullanılarak çok güzel işlemeler yapılmaktadır. Antep işi altı grupta toplanır.

a)Basit ajurlar

b)Kesilen iplik sayısı az ,kalan iplik sayısı fazla olan ajurlar

c)Kesilen iplik sayısı fazla ,kalan iplik sayısı az olan ajurlar

ç)Çitime ajuru

d)Kartopu ,örümcek ve badem iğneleri

e)Fantazi iğneler

Antep işi bu yöre genç kızlarının vazgeçilmez çeyiz işidir. Bunlardan başka elbise ve bluz işlemelerinde de kullanılır.

SEDEF KAKMACILIK

Çeşitli deniz hayvanlarının kabuğundan elde edilen ve fosforik özellikleri olan bu kabuklara sedef ,bu işlerle uğraşanlara da sedefkar denir. Değişik toplumların ortak kültürü olan ve folklorik özellik taşıyan bu sanat dalı Osmanlı döneminde çok yaygınlaşmıştır. Son 25 yıl içinde Türkiye’de özellikle Gaziantep’de ,bu sanat dalına canlılık gelmiştir. İşlenen motifler ve desenler tamamiyle Selçuklu ve Osmanlı kültürü ile özleşmiştir.

Sedef kakma yapımında ,ceviz ağacı ,gümüş tel ,sarı pirinç tel ,alpaka tel ,kadife ve çeşitli renklerde boya kullanılır. Mescid ,saray süslemede ve tabanca kabzalarında ,ev ,büro eşyalarında ,ayna ,resim çerçevesi ,yazı masası ,sini altı ,mücevher kutusu ,etejer ,telefonluk ,kül tablası gibi süs eşyalarının yapımında sedef kakmacılık sanatı işlenir.

ABACILIK

Turistik bir el sanatı olan aba dokuyanlar genellikle daha önceden kilim dokuyan ustalardan oluşuyor. Bu yüzden de abaların üstünde kilim motifleri işleniyor. Seneler önce gerçek yün ile işlenen abalar ,maliyetin yüksek tutması nedeniyle ,artık polyester ipe işleniyor. Gerçek yün işlerin en büyük özelliği ,yünün doğal renginde dokunmasıydı. Yün ne renkse abalar da öyle dokunuyordu. Bunlar genellikle köylüler ve hamalların giydiği kahverengi ve siyah renkli abalardı. İlimizde aba dokuyan tek bir usta kalmıştır. Daha çok folklor ekipleri için dokuduğu abaları ,önceleri kök boyalarla renklendirerek sırma kullanırken artan maliyetler nedeniyle polyestere dönmüştür. Bir ay içerisinde en fazla on tane aba dokunmaktadır.

Bazı aba desen isimleri şöyledir:Kurbağalı (daha çok folklor giysilerinde kullanılır) ,Sandıklı ,Zincirli ,Homs abası ,Maraş abası.

7.GAZİANTEP'TE HALK EDEBİYATI

7.1. ATASÖZLERİ

Ne zaman ve kim tarafından söylendiği belli olmayan atasözleri söz sanatı bakımından değerlidir. Söylendiği toplumun kültürünü yansıtır ve insanlara nasihat verir. Gaziantep'te de söylenen atasözlerine örnek olarak şunları verebiliriz.

Açla eceli gelen şöyleşir:

Açın gözü hiçbirşey görmez. Karşısına çıkıp kendisiyle münakaşa edeni öldürmesi bile mümkündür.

Adamın ahmağı avcı ,itin ahmağı bocu olur:

Avcı işini gücünü bırakır;dağ ,taş dolaşır;yorulur. Bu ahmaklıktır. Köpek ise o kadar koşup yorulduğu ,avı getirdiği halde onu elinden alırlar. Bunada ancak ahmaklar razı olur.

Adamın ahmağı malını över:

Çünkü dinleyeler istifade etmek için o malı isterler. Neticede mal sahibi zarar görür.

Ağız yer ,yüz utanır:

Hediye alan kimse ,hediye veren kimsenin daima minneti altındadır. Divan-u Lügatit –Türk'te şu sav vardır: "Ağız yise göz utanır."

Ak akçe ile ak baldıra güvenç olmaz:

Ne paraya ,nede kadına güvenmelidir. Para elden çabuk çıkar. Kadın da insanı aldatabilir.

Ak giyen ağa gerek:

Herkes kendi durumunun icaplarına göre hareket etmelidir.

Akıllı düşününceye kadar deli oğlunu everir:

Bir işin neticesini çok ince hesap eden kimse ,hiçbir şeye muvaffak olamaz. Karar verip icra etmek te süratte lazımdır.

Ak it ,kara it ,hepsi bir it:

Biri diğerinden çok farklı ve ayrı ayrı fena olan şeyler fenalık bakımından ortak olduklarından birbirlerinin aynısıdır.

Akraba akrabayı atmış ; dar başında tutmuş:

Akrabalar ,araları ne kadar açık olursa olsun dar günlerinde birbirlerine koşarlar.

Dünyanın ucu uzun:

Dünyanın bugünkü haline güvenmemelidir. O devam edip gidiyor. İleride neler olacağını kimse kestiremez.

El atına binen tez iner:

Bir kimse ,başkasının malından uzun zaman istifade edemez.

Baktın hava bulanık ,Beşirci'ye yanaşma!:

Bir şeyin tehlikeli olması ihtimali varsa o şeyden uzak kal .Beşirci Gaziantep'te bir semtin adıdır. Burada aynı ad ile anılan yer altında bir havuz ve mescit vardır. 1904 senesinde ansızın yağın bir yağmurun oluşturduğu büyük bir sel burasını basmış ve birkaç adamı boğmuştur. Bu söz ,o tarihten beri atasözü olarak kullanılmaktadır.

Baktın yarin yar değil ,terkini kılmak ar değil:

Sıkı münasebette bulunduğun kimsenin adam olmadığını anladığın zaman ondan vazgeçmek için tereddüt etme.

Alacak kız ay görünür ;evleri saray:

Gönlümüz ve fikrimiz bir şeye yönelince o şeyin kusurlarını görmeyiz. Bilakis onu olduğundan daha güzel ve muhteşem görürüz.

Çirkin bürünür,güzel görünür:

Ayıbı olan,kusurunu mümkün olduğu kadar saklamak ister.Meziyeti olan ise onu herkese göstermeyi ister.

Elden gelen övün olmaz;oda vaktinde bulunmaz:

Başkasının yardımı insanın ihtiyacını tamamı tamamına karşılayamaz.

Ala kargada hakkım olsun,alamazsam gözümüoysun:

Zengin ve güvenilir bir adamda alacağı olan,bu alacağın batacağına dair bir endişe hissetmez.

Düşmanın karınca ise de hor bakma:

Ne kadar zayıf ve aciz olursa olsun,düşmanın karşısında tetikte bulunmak lazımdır.Çünkü o,kayıtsızlığından istifade ederek kuvvetliyi devirecek yollar bulabilir.

Çobanın gönlü isterse tekeden teleme çalar:

Görevini sadık bir kişi birisinin işini yapmak isterse imkansızlıklara bile çare bulur. Ekmeyi ekmekçiye ver;bir ekmek de üste ver:

İşi bilenine yaptır da ne kadar çok ücret verersen ver;zararı yoktur.

Balık kokarsa tuzlarlar,tuz kokarsa ne yaparlar?

Fenallığı düzeltmesi beklenen şey veya makamın kendisi fena olursa artık iyi bir netice elde etmek imkanı kalmaz.

İstenmeyen aş,ya karın ağrıtır,ya baş:

İsteksiz yapılan iş,mutlaka sakat bir netice doğurur.

İhmalin devlete zararı var:

İhmalcilik,zengin olmaya mani olur.Çünkü ihmalci daima fırsat kaçıır.

İşleyen eşeğin boynu boncuklu olur:

Vazifesini hakkıyla yapan işçi,iş sahibi tarafından mükafatlandırılır.

İki koç kafası bir kazanda kaynamaz:

Bir işe iki baş birden bakamaz,anlaşamazlar.Divan-u Lügatit-Türk'te de şu atasözü vardır:"İkki kaçunkar başı bir asaçta bişmas.""İki koç başı bir tencerede pişmez."

7.2. FIKRALAR

Gaziantep ağzıyla söylenmiş birçok fıkra vardır.Bu fıkralara örnek olarak şu fıkrayı verebiliriz.

Birkaç kilisli,gece kahvede oturlarken bahse tutuşuyorlar.Odun pazarı civarında oturan Alpkerim Emmi adlı kişinin şaşılık derecesi üzerine tartışıyorlar.Alpkerim o kadar şaşıymış ki,herşeyi çift görürmüş.Orada oturanlardan birisi:

-Eğer Alpkerim Emmi gerçeği görür söylerse benden bir sini kaymaklı künefe var.

Öbürü karşılık vermiş:

-Yok görür söylemezse benden bir sini kaymaklı künefe...

Yağmurlu bir gece,ortalık zifiri karanlık, ellerinde fenüs(el feneri)yağmur yağarken geç vakitte Alpkerim'in kapısını çalıyorlar.İçeriden bir ses,Alpkerim'in sesi:

-Kim o?

-Hele kapıya gel.

-Ne var?

-Alpkerim Emmi essah sen biri iki görür müsün, bunun aslı var mı?

Alpkerim Emmi kapıyı çalan iki kişiye bakmış sonrada onlara şöyle demiş:

-Dört fenüs ,dört densiz, gecenin bu vaktinde bunun için mi geldiniz?

7.3.DUA ve BEDDUALAR

İnsanların başkalarına sinirlendiğinde, haketmediği davranışı gördüğünde söylenen kötü istek anlamındaki beddua ve görülen iyilik karşısında söylenen iyi istek anlamındaki dua bütün insanlar tarafından sıkça söylenir.Antep ağzıyla söylenmiş dua ve beddualar arasında:

-Anan köşküne otura

-Mum dibinde parlayasın

-Murazın karnında kala

-Alın yeşilin üstüne atıla

-Ciğerin ağzından gele

-Kepeğin kesile bedduaları ile

-Ellerin dert görmesin

-Tuttuğun altın olsun

- İşin gücün rast gele
- Mekanın cennet olsun
- Allah sana hayırlı eş versin gibi duaları örnek verebiliriz.

7.4.HALK TÜRKÜLERİ

Gaziantep türkülerinin çok renkli ve çeşitli olması, müzikte bağdaştıran kelime ve sözlerin eşsiz bir değer ve anlam taşıması,Barak gibi tarihin uzak-yakın seslerini özünde saklamış bir sanat hazinesinin bulunması, Antep halk müziğine ayrıcalık kazandırmıştır.Türküler konuları ve ifadeleri bakımından aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- a)Tabiat Türküleri
- b)Aşk Türküleri
- c)Tarihi ve Kahramanlık Türküleri
- d)Eşkıya Türküleri
- e)Gelenek ve Adet Türküleri
- f)Ninniler
- g)Ağıtlar
- h)Oyunlu Türküler

Bu türküler beste formu bakımından iki gruba ayrılır.

- 1)Uzun Hava
- 2)Kırık Hava

GELENEK ve ADET TÜRKÜLERİ

Gaziantep'teki gelenek ve adetlerin türküler yönünden en yaygın olanı kına,ağırlama,övmek,karşılama türküleridir.

Ver kınayı gidelim
Hacıya selam edelim
Hacının kızını kurt kapmış
Evde bayram edelim

AĞITLAR

Ölüm üzerine yakılmış türkülerdir.Gayet içli ve kederlidirler.Bu türküler bazı halde usulsüz uzun hava şeklinde olduğu gibi, bazende belirli bir usül, kalıp içine oturtulmuştur.Ölümün yası saklı bir tema ile işlenir.

Kır ata binip de dağlar taşlar gezmişim
Kalem alıp gözün kaşın yazmışım
Ağlasana kömür gözlü Emişim
Sen artık beni görebilmezsin

NİNNİLER

Ninni örnekleri hemen bütün Anadolu ninnilerimizin benzeridir. Bazıları bir olayın sonucu söylenmiş ağıtla karşılık ninnilerdir.

TARİH ve KAHRAMANLIK TÜRKÜLERİ

Bu milletin et, kemik, sinir ve kan yapısında, yaradılışında mertlik ve kahramanlık yoğrulur. Bu türküler uzak ve yakın tarihlerin, savaşların ve kahramanlıkların türküsüdür.

Firuz Beyden Muslu Beye bir selam
Gelin bu ellerden göçelim dedi
Al Osman oğluna karşı durulmaz
Vakitten arayı açalım dedi

TABİAT TÜRKÜLERİ

Halk müziğimizde yurt ve tabiat güzelliğinin övgüsü büyük bir yer tutar. Halk ozanları, dağından taşına, keklüğinden turnasına, çiçeğinden otuna, kurdundan kuzusuna dek her çeşit türkü konusunda bu sevgiyi açıkça belirtmiştir.

AŞK TÜRKÜLERİ

Kadın, güzel, sevme, sevilme konuları halk müziğimizde tabiat konularıyla ve türküleriyle sarmaş-dolaş hemen her mısradaki yer alan bir konudur.

Yetti mi ola şam elinin gülleri
Aştı mı ola siyecinden dalları
O sefil Yakubun şirin dilleri
Yakup sana selam saldı Turna kızı

7.5.HALK MASALLARI

Mehmet Altay “Gaziantep’te Derlenen Halk Masalları” adlı kitabında derlediği masalları toplamıştır.Sizlere örnek olarak vereceğim masalı, 50 seneden beri bilinen Hasırcızade’nin torunu Ayşe Beşe’den derlenmiştir.

PAPAZIM NE GÖRDÜN?

Bir varmış bir yokmuş. Vaktiyle zamanında bir kadın varmış. Bu kadıncağızın çocuğu olmazmış. Her gün Allah’a yalvarır ,yakarır,kendisine bir çocuk vermesi için dua edermiş. Nihayet bir gün gebe kalmış. 9 ay 1 gün gibi geçmiş ,kadının sancısı tutmuş ,oda kalkmış paşa hamamha yumıya gitmiş. Orada iki ceviz doğurmuş. İki gözü ,iki çeşme ağılıyarak cevizleri tuttuğu gibi kapının önüne atmış ,kendide çıkıp gitmiş.

Günler geçmiş ,iki ceviz hamamın önünde öyle iki ağaç olmuş ki bir dalında inciler ,bir dalında mercanlar bakanların gözlerini kamaştırıyormuş. Memleketin dört bir bucağından bu ağaçları görmeye gelirlermiş. Gelenler ,gitmeyi istemezlermiş.

Derken bu ,şehzadenin kulağına değer. Bu sırada amcası kızına nişanlı olan şehzade ,bu ağacı görmeden evlenmem der. Atına biner Antep’in yolunu tutar. Paşa hamamının önündeki ağacı gezmeye başlar. Ağaca bakar bakar ama bir türlü oradan ayrılamaz. Oraya çadırını açar oturur. Sabahleyin kalkar bakarki şerbeti içilmiş ,burnu çizilmiş ,mumu söndürülmüş. Birkaç gün bu devam eder. Şehzade bu işin içinde birinin parmağı olduğunu anlar ve bu gece bu geleni görmek için gece yarısını beklemeye başlar. Tam gece yarısı olunca ağaç yarılr. İçinden gözler kamaştıran bir mahbubi dilberi çıkarki “Doğan aya sen doğma ben doğayım” der. Şerbetini içer ,mumunu söndürür ,burnunu çizerken şehzade birden bire kızı kolundan yakalar ve demek beni böyle yapan sensin der.Ona açık olur. Dilber ona “Aman İnsan oğlu bana dokunma , sana üç saatlik zamanda konuşuruz.”der. Konuşurlarken öyle mert olurlarki uyuyakalırlar.

Bu esnada şehzadenin memleketinden düğün hazırlıklarının tamam olduğu ve çabuk gelmesini bildiren haber gelir. Şehzade atına atlar, memleketin yolunu tutar .Yolda başı kavuklu gül satan bir papaza rastgelir. Papaza bahşiş verir ve ona Antep’te, paşa hamamının önündeki çadırdaki uyuyan dilberin yanına gitmesini ona gülleri vermesini ve ne derse gelip iletmesini söyler . Papaz gülleri alıp kızın yanına gider.

Papaz böyle böyle beni bir şehzade gönderdi der demez kız anlar ve kavuğunu başına geçirir. Papaza da orada kalıp iyi yaşaması için para verir ve yola çıkar. Şehzade'yi bulur .Şehzade kızı papaz sanır."Papazım ne gördün" çabuk söyle der. Papaz:

Ne gördümse ben gördüm

Gülner ,menevşeler

Bizi azdıran başeler

Yar yatar gördüm

Gül gocar gördüm

Yarinden ayrılmış

Ahızap gördüm.

Yastığını lale ,

Döşşegini lale ,

Yalınız yattığın

Ölmeden Hale

Diye söyleyip ,söyleyip ağlıyor der . Şehzade de için için ağlar amma yoluna devam eder. İkide birde ona dönerek , "Papazım ne gördün" der. Nihayet memleketine gelir. Orada hazırlık tamamlanmış ,güveğinin gelmesi ile her şey hazır olmuştur.Güveği hamama gidecek, bu sefer ille papazımda gitmeli der."Aman şehzadem böyle şey olurmu, o kapıda beklesin" derler ama dinletemezler.Hamamda şehzade yıkanır ve dakkada bir "Papazım ne gördün" der, aynı şeyi tekrarlanır.Etraftakiler bundan bir şey anlamazlar ama sormaya da cesaret edemezler. Davullar , zurnalar birbirine gördüğün olur.Güveği gerdeğe girerken illa papazımda girecek der.Bu sefer,babası,annesi velhasıl bütün akrabaları itiraz ederler. "Böyle şey olur mu? Bu ne rezalet" diye tuttururlar fakat şehzade ayağına basar "Papazım girmezse bende girmem"der.Bunun üzerine gerdeğe girerler.Oğlan, emmisi kızının yüzünü açarken yine arkasına döner "Papazım ne gördün?" diye sorunca ,papaz kılığına giren ağaç dilberinin sabrı tükenip "Yeter artık ben papaz değilim" diye kavuğunu çıkarınca, şehzade sevincinden deli olur.Kızı amcasına teslim edip, sırma saçlı, güzel dilberle evlenir.Kırk gün, kırk gece davul çalınır, şenlik yapılır.Her ikiside ömürlerinin sonuna kadar mesut hayat sürerler.

8.EĞİTİM

Gaziantep 7.asırdan bu yana bölgenin kültür merkezi olmuştur. Osmanlılar devrinde pekçok medrese ,ipekçilik ve ticaret okulları bulunuyordu. Günümüzde okuma-yazma oranı %60'ı yeni aşmıştır. İlde 81 anaokulu ,787 ilkokul ,68 ortaokul ,9 mesleki ve teknik ortaokul ,20 lise ,18 mesleki ve teknik lise vardır. Gaziantep üniversitesine bağlı Eğitim Fakültesi ,Mühendislik Fakültesi ,tıp Fakültesi ve Yabancı Diller okulu gibi yüksek öğretim kurumları mevcuttur.

9.YETİŞEN MEŞHURLAR

Tarih boyunca bir kültür merkezi olan Gaziantep'te pekçok ilim ve edebiyat adamı yetişmiştir. Bunlardan bazıları:Türk tarihçisi Ayni ,Şair ibn-i Bali ,Muhammed Münib ,Mütercim Asım Efendi ,Şair Münip Efendi ,Maarif Nazırı Tahir Münif Paşa (7 dil bilirdi) ,Karacaoğlan ,Gündeşlioğlu ,Deli Boran ,Aşık Hacı gibi ozanlardır.

Kuvay-i Milliye kumandanlarından Şahin Bey (Üsteğmen Said Efendi) ,Fransızlara karşı yaptığı savaşta şehit oldu. Halk arasında destanlaştı. Merkez Elif köyü aşiret reisi Karayılan Molla Mehmed ,Fransızlara karşı ilk mücadeleyi başlatarak şehid oldu. Şih Camii'nde gömülüdür.

10.TARİHİ ESERLER ve TURİSTİK YERLERİ

Gaziantep tarihi ve turistik yerler bakımından olduğu gibi ,Ortadoğu ülkeleri ile Türkiye arasındaki yolların kavşak noktası olduğu için dış ve iç turizmi hareketlidir. Gaziantep ilinde 100'e yakın kale ,höyük ,harabe ,eski devirlere ait şehir kalıntıları ,yüzlerce türbe ,çeşitli devirlere ait çok sayıda cami vardır.

Gaziantep Kalesi

Çok eski bir kaledir.Abbasi Halifesi Harun Reşid , 6. Asırda Bizans İmparatoru Justinianus ve 16. asırda Osmanlılar tamir ettirmiştir. Kale daire şeklinde olup,duvarlarının uzunluğu 1200 metredir. 26 burcu ,cami ve diğer yapıların kalıntıları ile kalenin etrafında derin çukurlar vardır. Kale şehre hakim bir yerdedir. Kale hakkında pekçokefsaneler vardır.

Revanda Kalesi

Gaziantep –Kilis arasındadır. Yapım tarihi bilinmemektedir. Muhteşem bir yapı olup ,duvar ve burçları sağlamdır. Kale içinde su sarnıçları ve yapı kalıntıları vardır.

Tilbaşar Kalesi

Oğuzeli ilçesinde 10 km uzaklıktadır. Eski adı Türbessel'dir. Sultan Mes'ud'un oğlu Kılıç Arslan 1149'da bu kaleyi feth etmiştir. Eski devirlerde büyük bir ticaret ve sanayi şehriydi.

Ömeriye Camii

Hazret-i Ömer zamanında yapılmış tarihi bir camidir.1210,1785 ve 1850'de tamir görmüştür. Karataş ve al mermerden yapılan mihrabı,sanat şaheseridir. Düğmeci mahallesindedir.

Şeyh Fethullah Camii

Yazıcık semtindedir. On altıncı asır ortalarında Şeyh Fethullah bin Abdulkerim tarafından yaptırılmıştır. Mihrabı ,minberi ve kırmızı mozaikleri meşhurdur.

Alaüddevle Camii

Uzun Çarşı Mahallesindedir. Dulkadiroğullarından Alaüddevle Bozkurt Bey zamanında yapıldığı tahmin edilmektedir. Gördüğü tamiratlar yüzünden sadece minaresi ilk günkü gibi zamanımıza kadar gelmiştir. Dulkadiroğullarından günümüze kadar ulaşan tek eser olarak bilinmektedir.

Hüseyin Paşa Camii (Çıkrıkçı)

Gaziler Caddesindedir.18.asır başlarında Kethüda Hüseyin Ağa tarafından yaptırılmıştır. Çok köşeli minare iki şerefelidir.

Ulu Cami

Kilis ilçesindedir. Memlükler döneminde Hacı Halil bin Abdullah tarafından 1334'te yaptırılmıştır. Kuzey tarafında 9 kapı vardır. 1709 ve 1905'te tamir edilmiştir.

Canpolat Bey Camii

Kilis'te olup ,Kanuni Sultan Süleyman Han devrinde Beylerbeyi Canpolat Bey tarafından yaptırılmıştır. Kare planlı ,tek kubbeli Osmanlı Camilerinin ince örneklerindendir. Tekye Camii'de denir.Kudüs'teki Kubbet-üs-Sahra'ya benzer. Mihrabı taş işçilik bakımından çok güzeldir.

Şeyhler Camii

Kilis'in Şeyhler Mahallesindedir.1665'te Abaza Hasan Paşa tarafından yaptırılmıştır. Minaresi 8 köşeli olup kalın ve kısa gövdelidir.

Leylek Camii

Nizip ilçesinde olup ,çok eski ve tarihi hatırası büyük manevi değeri olan bir camidir. İlk baharda leylekler gelince bu cami'nin şerefesine yuva yapmalarından dolayı bu isim verilmiştir. Büyük İslam kumandanlarından Halid bin Velid Radiyallahü anh,Irak'ta Bizans ordusunu yenince ,Nizip'e gelip ,Leylek Camii'nde misafir kalmıştır. Çok sevdiği Hasan Mader'i (Rahmetullahi Aleyh) bu camiye imam tayin etmişti. Bu zatın türbesi caminin bahçesindedir. O zamana ait cami ,zamanla yıkılınca yeniden tamir edildi.

Ramazaniye Medresesi

Ahmed Çelebi Camii yanındadır.1713'te Seyyid Ahmed bin Şeyh Ramazan tarafından yaptırılmıştır.Aslı tek katlı olan medresenin üstüne günümüzde bir kat daha ilave edilmiştir.

Mevlevihane

Kilis'te hükümet konağı karşısındadır.Kitabesinden 1525'te Abdülhamid Murtaza Efendi tarafından Mevlana Celaledin-i Rumi adına yapılmıştır.Halk arasında Aktekke adıyla bilinmektedir.Bazı bölümleri günümüze ulaşmamıştır.

Debbağhane Köprüsü

İl merkezinde Alleben Deresi üzerinde yapılmıştır.Yıkık vaziyettedir.Kitabesinden 1259'da Melik Nasır tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Taş Köprü

Nizip Çayı üzerindedir.1468'de yapılmıştır.1942'de Hacı Reşid Efendi tamir ettirmiştir.1953'te sel felaketinde tahrib olunca, halk tarafından tamir ettirilmiştir.Uzunluğu 23m, yüksekliği 4.80m olup,beyaz taştan üç ayağı vardır.

Eski Çağlara ait Eserler

Gaziantep ve çevresinin çok eskiden beri yerleşim merkezi olduğu bilinmektedir.Eski devirlerin en önemli merkezleri olan Tilmen Höyük ve Gedikli bu bölgededir.

Kilise

Nizip'te Romalılardan kalmaz.Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem dünyayı teşrif ettiklerinden(doğum günü)haçları yıkılan (uçan)7 kiliseden birisidir.Burası uzun zaman cami olarak kullanılmıştır.

Yeşemek Heykel Atelyesi

İslahiye'nin 20km yakınındadır. Karatepe'nin kuzey sırtında kurulmuş açık hava atelyesidir.Dünyada bir benzeri yoktur.Etilerden kalmadır.Heykeller burada yapılır, sipariş edilen yerde ise ince işçiliği tamamlanırdı. Halen yüzlerce heykel bulunmaktadır.

Kaya Mezarları

Dütlük Baba ,Ayızlı Tepe ,Düzlük ve Halilbaş köyleri civarında bulunan bu mezarlar ,5-15 basamak ile inilen yer altı mağaraları içindedir. Mağaralarda 3ile 9 tane kayadan oyma sabit lahitler bulunmaktadır. Roma'lılardan kalmadır.

Kargamış

Kargamış ilçesi yakınındaki "Kargamış" eski devirlerin en büyük şehirlerinden biriydi. Şehrin M.Ö. 10. Asırda Hititler kurmuşlardır. Kazılarda Hititlerle ilgili çok eser ortaya çıkarılmıştır. Kargamış harabelerinden çıkan 10 heykel İngiltere'ye kaçırılmıştır. Bunlar "British müzesi'ndeki en kıymetli eserlerdir.Gaziantep müzesinde sert taşlar

“Ortostad” (Dik düzgün duran taş) parçası ,M.Ö. 800 yıllarına aittir. Törene iştirak eden bir insan tasfiridir. Geç Hitit devrine aittir.

Belkıs (Zugma)

M.Ö. 3. Asırdaki bir şehrin kalıntılarıdır. Kale ,saray ,sarnıç ,hamam ve çeşitli harebeler vardır. Nizip-Birecik karayolu üzerindedir.30 merdivenle inilen yer altı mahzeni ilgi çekicidir. Belkıs köyü Nizip’e 10 km uzaklıktadır. Buradan çıkarılıp İtalya ,Fransa ve İngiltere’ye kaçırılan eserler ,bu ülke müzelerindedir. Kalesi yüksek bir yerdedir.

Kiriş (Horus) “Horoz” Harabeleri

Kilis’e 20 km mesafededir. Yapılan kazılarda Romalılar ve İskender devrine ait kale ,tiyatro ,tapınak harabeleri ile cami ,çok sayıda sütun başlığı ve Roma sikke’leri bulunmuştur. Cami yanında Hz.Davud Aleyhisselamın komutanlarından Orya Nebi’ye ait türbe vardır. Kale içindedir.

Güllük

Gaziantep’e 10 km uzaklıkta tarihi ve eski bir şehirdir. Pek çok harabeler mevcuttur. “Düllük” ve “Delük” de denir.

Zincirli (Şamal)

M.Ö. 1200 yıllarında Hititlerden kalma bir şehirdir. Asurlular tarafından ele geçirilmiştir. Şehir harabelerinden çıkarılan eserler Ankara ve Berlin müzesindedir. Burası küçük bir Hitit Krallığıydı. Asurlular işgal ettiler.

Sakçagöz (Keferdis) Caba Höyük

Saçagöz köyü yakınındadır. Aksu ve Karasu Vadisinde 4 Hitit Krallığı vardır. Berlin Müzesinde 971 numaralı “Kralın Arslan Avı” taş üzerindeki kabartma ve höyükten çıkarılmıştır.

Cıncıklı

İslahiye yakınlarındadır. İslahiye geçidini korumak için Bizanslılar yapmıştır. Renkli mozaik ve geometrik şekilli resimlerle süslüdür.

Gedikli (Kara) Höyük

Kazılarda eski devirlerden kalma eserlerle Roma’ya ait seramik ve sikkeler bulunmuştur.

Şehitlik Anıtı

Antep savunmasında Şehit düşenlerin Hatırasına dikilen anıttır.

Şahinbey Anıtı

Gaziantep-Kilis yolu üzerindedir. Fransızlara karşı savaşta 28 Mart 1920 şehit düşen Şahin Bey için yapılmıştır.

Arkeoloji Müzesi

Selçuklu devrine ait medresede kurulan bu müzede önemli Hitit eserleri vardır. Müze daha önce Nuri Paşa Camiindeydi.

Mesire Yerleri

Orman bakımından zengin olmayan Gaziantep'te mesire yerleri olarak bağlık ve bahçelik yörelerden ve pınar başlarından faydalanılmaktadır. Başlıca mesire yerleri şunlardır:

Kavaklık:Gaziantep'in içinden geçen Alleben Deresi çevresinde 400 dönümlük yeşil ve ağaçlık bir bölgedir.

Dutluk:İl merkezine 5 km uzaklıkta , dut ve kayısı ağaçları ,soğuk pınarları ve bahçeleri ile güzel bir mesire yeridir.

Sof Dağı:İl merkezine 15 km uzaklıkta havası ,suyu ve manzarası çok güzel bir piknik yeridir.

Başpınar:Gaziantep'e 10 km mesafede soğuk suları ve yeşilliğiyle meşhur bir mesire yeridir.

Akpınar:Kilis yolu üzerindedir. Yerden sıcak su fışkırır. Burada yapılan çiğköfte meşhurdur.

11. SONUÇ

Engin tarihler boyunca birçok medeniyetin beşiği olmuş ,eşsiz güzellikler ve zengin doğal kaynaklar ülkesi olan güzel Türkiye'mizi tanıtmak ,hepimizin ilk görevi olmalıdır. Atalarımızın mirasını dikkatli araştırmalarla değerlendirmek , yaşatmak ,onları eserler halinde ortaya koymak ,vatanımızın geleceği ve milli kültürümüz için gereklidir. Umarım bu çalışmayla bu amaca katkı olmuştur.

Dünyanın en eski yerleşim merkezi olarak bilinen ve Türkiye'nin 6. büyük ili olan , Büyük Önder Atatürk'ün "Türk'üm diyen her şehir ,her kasaba ,en küçük Türk köyü ,Gaziantep'li kahramanlık misali olarak alabilirler" dediği Gaziantep'i bu çalışmayla sizlere tanıtmaya çalışırken eksik kalmış noktalar olabilir. İleride imkanım olursa Antep ile ilgili bir kitap çıkarmayı istiyorum. Belki o zaman Antep'i biraz daha derinden inceleme imkanını bulabilirim.

Bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere Gaziantep ,tarihin her sayfasında kesintisiz olarak yerleşim görmüş önemli bir kültür ve sanat merkezidir.

12.EKLER

Ek 1.Gaziantep'in Diğer İllere Km Olarak Uzaklığı

Adana.....	206 Km
Adıyaman....	153 Km
Afyon.....	779 Km
Ağrı.....	779 Km
Amasya.....	703 Km
Ankara.....	685 Km
Antalya.....	762 Km
Artvin.....	859 Km
Aydın.....	1097 Km
Balıkesir.....	1096 Km
Bilecik.....	969 Km
Bingöl.....	467 Km
Bitlis.....	532 Km
Bolu.....	877 Km
Burdur.....	878 Km
Bursa.....	1037 Km
Çanakkale....	1305 Km
Çankırı.....	718 Km
Çorum.....	644 Km
Denizli.....	972 Km
Diyarbakır....	323 Km
Edirne.....	1366 Km
Elazığ.....	346 Km
Erzincan.....	603 Km
Erzurum.....	653 Km
Eskişehir.....	889 Km
Giresun.....	838 Km

Gümüşhane...755 Km
Hakkari.....870 Km
Hatay.....196 Km
Isparta.....828 Km
İçel.....275 Km
İstanbul.....1139 Km
İzmir.....1104 Km
Kars.....853 Km
Kastamonu...829 Km
Kayseri.....369 Km
Kırıkkale.....610 Km
Kırklareli.....1334 Km
Kırşehir.....502 Km
Kocaeli.....1028 Km
Konya.....561 Km
Kütahya.....876 Km
Malatya.....244 Km
Manisa.....1086 Km
K.Maraş.....78 Km
Mardin.....327 Km
Muğla.....1094 Km
Muş.....582 Km
Nevşehir.....471 Km
Niğde.....413 Km
Ordu.....873 Km
Rize.....943 Km
Sakarya.....993 Km
Samsun.....818 Km
Siirt.....515 Km
Sinop.....939 Km
Sivas.....482 Km
Tekirdağ.....1270 Km
Tokat.....589 Km
Trabzon.....867 Km

Tunceli.....479 Km
Şanlıurfa.....142 Km
Uşak.....893 Km
Van.....702 Km
Yozgat.....563 Km
Zonguldak.....953 Km
Araban.....40 Km
İslahiye.....90 Km
Kilis.....58 Km
Nizip.....45 Km
Oğuzeli.....17 Km
Yavuzeli.....30 Km
Nurdağı.....69 Km

KAYNAKÇA

- Altay , Mehmet , Gaziantep’te Derlenen Halk Masalları.
- T.C. Gaziantep Valiliği İl Turizm Müdürlüğü ,Gaziantep Turizm ve Tanıtma Rehberi ,Turizm Müdürlüğü Yayınları , 1991.
- Yeni Rehber Ansiklopedisi.